

ZIMNÍ STADION NA ŠTVANICI

– STR. 3

INTERVIEW

S MAKEDONSKÝM ROMEM

– STR. 8

**ŘECKO: HLAVNÍ BOJOVÁ
LINIE V EVROPĚ**

– STR. 13

**EKOLOGIE: AMAZONIE
– DALŠÍ OHROŽENÍ**

– STR. 14

ŘECKÉ PROTESTY

STÁVKA ODBORŮ

REPORT:

Stávka se konala jako reakce na činy a plány naší vlády, která prosazuje tzv. reformy, které dopadnou na běžné občany a na rozdíl od života bohatých, je mohou přivést do velmi těžkých životních situací. Dle odborů, ještě více prohloubí zadlužení České republiky, poškodí většinu občanů a způsobí privatizaci veřejných služeb.

Ve čtvrtek 16.června 2011 proběhla

stávka pořádaná Koalicí dopravních odborových svazů ve spolupráci s dalšími odborovými svazy. Na několika místech naší republiky přestala od půlnoci ze středy na čtvrtek do příští půlnoci jezdit většina veřejné dopravy. V Praze poprvé v jeho historii, přestalo jezdit celé metro.

Ve čtvrtek ráno jsme se sešli před sídlem ASO (Asociace samostatných odborů),

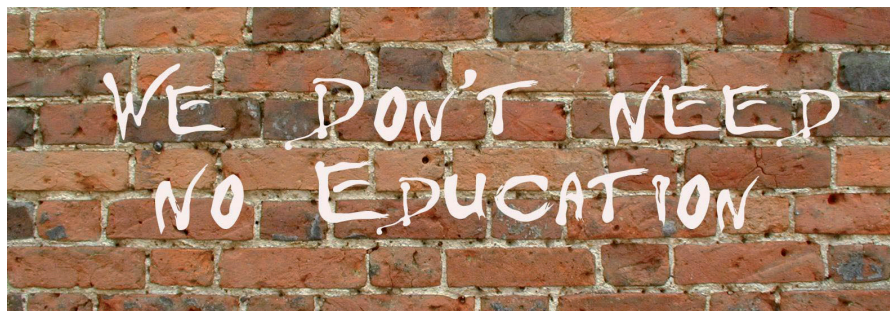
kde se také sešla část odborářů. S velkým transparentem iniciativy ProAlt (jíž je řada z nás členy) a s pikety s hesly proti vládě, jsme se společně vydali Prahou až na Palácového náměstí, před budovu Ministerstva zdravotnictví. Cestou jsme potkávali sympatizanty se stávkou a někteří kolemjdoucí se k nám také přidávali, někteří mávali z oken, dávající nám najevo svou podporu. Našlo se také několik odpůrců, s hesly proti odborům, ale ti byli zanedbatelní v porovnání s počtem protestujících. Na Palácového náměstí vystoupili s projevy řečníci z odborů a také mluvčí ProAlt, Pavel Čížinský. Po projevech se průvod vydal před Ministerstvo financí, kde jsme se na delší dobu zastavili a skandovali hesla. Z balkónu na nás shlíželo několik zaměstnanců ministerstva a na chvíli vyšel i ministr Kalousek. Poté se lidé přesunuli před Úřad vlády, kam přivezli odboráři kolečka se slárou a v ní cedule s názvy politických kauz a s částkou, kterou nás tyto činnosti politiků stály. Demonstrace zde byla ukončena. Poté se konal Hyde Park na Klárově, pořádaný iniciativou ProAlt. Na TV Solidarita je ke shlédnutí video z této demonstrace.

→ Dana Hladíková

DEBATA: ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

REPORT:

V úterý 7. 6. se v Městské knihovně v Praze v rámci cyklu přednášek pro veřejnost uskutečnila ve spolupráci s iniciativou ProAlt přednáška profesora Stanislava Štecha s názvem Kult efektivnosti a úpadek školního vzdělávání. Odborník v oblasti pedagogické psychologie a v současnosti též prorektor pro rozvoj Univerzity Karlovy mluvil zejména o základním (i učňovském a středním) školství. Zmiňoval rychle klesající kvalitu českého školství vzhledem k zahraničí v posledních dvou desetiletích, ale také procesy dlouhodobější a neomezené jen na Česko jako snahy o změnu pojetí a cílů školního vzdělávání od znalostí a schopností směrem ke „klíčovým kompetencím“. V následné debatě se potvrzovalo, že o čem hovořil Stanislav Štech teoreticky a obecně, to je každodenní skutečností na českých školách. Mezi účastníky sedělo mnoho učitelů

a učitelek, ředitelé a ředitelky základních škol. Za všechny jejich zkušenosti zmiňme třeba stížnost učitele dějepisu, který prý je tlačěn k tomu, aby učil „progresivněji a moderněji“, tedy nevykládal žákům historii sám, ale debatoval s nimi, nechal je vyjádřit názor. Při jednom z pokusů s touto metodou zjistil, že žáci nadšeně debatují o druhé světové válce a jejich nadšení neumenšuje ani to, že nevědí,

kdy se odehrála či kdo a proti komu v ní bojoval. Celkovým dojmem z přednášky a debat byl souhlas sálu na tom, že žáci sice mohou být jako produkty efektivního vzdělávání flexibilní, proaktivní a schopní pracovat v týmu, ale pokud nebudou zároveň vzdělaní, bude mít školství, a nejen školství, vážný problém.

→ Jana Glivická

ZIMNÍ STADION NA ŠTVANICI

Z DOMOVA:

Nechat zchátrat národní kulturní památku a potom prohlásit, že její existence ohrožuje občany, a zbourat jí, je jedním ze způsobů, jak se památky zbavit a na jejím místě dát prostor developerům. Takto skončil také příběh známého pražského zimního stadionu na Štvanici.

PŘÍBĚH V KOSTCE

Zimní stadion Štvanice byl otevřen veřejnosti roku 1932 a byl nejstarším zařízením svého druhu na území bývalého Československa. Autorem jeho podoby byl architekt Josef Fuchs, jeden ze spoluvůrců pražského Veletržního paláce. Ledová plocha byla rozdělena na dvě části; větší sloužila hokeji, menší část bruslení pro veřejnost. Součástí stadionu byla kavárna, ohřívárna, šatny, posilovna a bytovna pro dvě mužstva. Zastřešen byl až v r.1956. Na Štvanici se odehrála čtyři mistrovství světa v letech 1933, 1938, 1947 a 1959. V r. 1955 byl odtud vyslán první televizní přenos hokejového utkání v Československu. Hrál tým Prahy proti švédskému klubu IF Leksand.

V r.1997 pronajalo zastupitelstvo hlavního města Prahy, která je majitelem stadionu, sdružení ApeX CLUB o.s., která za cca 15 milionů Kč stadion zprovoznila. V r. 2000 byl stadion prohlášen národní kulturní památkou. V srpnu r. 2002 poničila stadion povodeň, ale na podzim tohoto roku byl jeho provoz obnoven. Rekonstrukce strojovny a zázemí stála cca 21 milionů Kč. Dle občansko prospěšné společnosti ACTA NON VERBA o.p.s. (ANV), která se kauzou zabývá, nedal Magistrát na opravu stadionu po povodních ani korunu a vše zaplatilo sdružení Apex. Stadion však ničí dřevokazné houby a hniloba. V lednu roku 2011 dal stadion uzavřít stavební úřad Prahy 7, na jejímž území se nachází. V únoru rozhodl soud, že ApeX CLUB musí budovu vyklidit, s tím, že jeho smlouva je neplatná. Magistrát přitom vypověděl smlouvu s Apexem v r. 2008, avšak Apex se odvolal a odmítal prostory opustit. Je zajímavé, že soud rozhodl v této věci pár měsíců

před demolicí. Na začátku dubna přebírá Magistrát klíče od stadionu. (zdroj ČTK) Na konci května, na základě rozhodnutí stavebního úřadu Prahy 7 začala demolice stadionu, i přes nesouhlas Národního památkového ústavu. Památkáři požadují zachovat alespoň část konstrukce a některé vzácné předměty. Magistrátní odbor památkové péče přikázal zaměření a zadokumentování odstraňované konstrukce. Ve spolupráci s památkáři z Národního památkového ústavu pokračuje dokumentace odstraněných konstrukcí. „Demoliční firma se také zavázala sejmout vytipované, historicky cenné prvky ruční technologií za účelem jejich zachování,“ řekl náměstek primátora Antonín Weinert (ČSSD).

MAGISTRÁT HL.M. PRAHY

Zimní stadion na Štvanici byl majetkem Magistrátu hl.m. Prahy a jako vlastník byl ze zákona povinen se o tuto kulturní památku starat. Za porušení zákona hrozí pokuta a také až dvouleté vězení. Magistrát ale odmítá za zchátrání stadionu svou odpovědnost. Jeho stav svaluje na ApeX CLUB (AC), kterému tuto kulturní památku pronajal za neuvěřitelný, symbolický nájem 1000 Kč ročně, proto, aby se AC mohl o stadion starat. AC stadion pronajímá ke sportovním a dalším účelům. Na pronájmu kavárny, dle České televize vydělával AC 100 000 Kč měsíčně. Smlouva měla trvání na dobu neurčitou. Nabízí se otázka, proč magistrát, jako vlastník, stav stadionu nekontroloval a nevymáhal po nájemci jeho údržbu. Magistrát argumentuje tím, že zaměstnanci magistrátu AC odmítal do objektu vpustit. Zdá se neuvěřitelné, že si magistrát nechal toto chování líbit a vzdal se kontroly

nad svěřeným majetkem. Radní Alexandra Udženija (ODS) řekla: „Odmítalo nás tam pouštět (sdružení ApeX), když jsme chtěli prověřit čpavkové hospodářství, museli jsme zavolat hasiče, abychom mohli dovnitř.“ ANV uvádí na svých stránkách, že AC, chtělo na opravy stadionu sehnat peníze, ale magistrát to nepovolil: „Navíc, když se občanské sdružení pokoušelo sehnat peníze na opravy jinde, nedostalo k tomu souhlas vlastníka. Když se jej pokoušelo získat, Magistrát „neoficiálně“ sdělil, že žádné potvrzení nedá a ani nevystaví záporné stanovisko písemně.“ Dále ANV uvádí, že si Magistrát nechal od Technického a zkušebního ústavu vypracovat posudek na stav budovy. Posudek nejdříve doporučoval dvě možná řešení. Zbourat nebo opravit. To se Magistrátu nelíbilo, a tak se vedoucí oddělení správy movitého majetku Tomáš Dolanský vypravil za znalci a vysvětlil jim, že je třeba posudek „aktualizovat, protože se změnily klimatické podmínky“. A když znalci vzali v úvahu „změnu klimatických podmínek“ zůstala jen jedna varianta. Demolice.¹

PAMÁTKÁŘI x MAGISTRÁT

Národní památkový ústav (NPÚ) vydal 31.května Tiskovou zprávu (TZ), v níž požadoval zasazení demolice. Magistrát, slovy radní za ODS A. Udženije, ale zastavení odmítl. „Máme nařízení Stavebního úřadu, že musíme objekt neodkladně odstranit,“ řekla ČTK. Dle ní není stanovisko památkářů relevantní. V praxi se tedy opět ukázalo, že politici nerespektují názory odborníků a také to, jak špatné jsou zde zákony, které to umožňují. NPÚ mimo jiné v TZ uvádí: „Územní odborné pracoviště

Národního památkového ústavu v hl. m. Praze (dále ÚOP NPÚ HMP) si je vědomo špatného stavu konstrukcí původních tribun i části dřevěných střeš, který byl konstatován již při místním šetření dne 14. 1. 2011. ÚOP NPÚ HMP však prováděnou demolici vidí jako závažné pochybení a vyzývá k jejímu zastavení. Do dnešního dne se nekonalo žádné jednání (za přítomnosti zástupců ÚOP NPÚ HMP), kde by proběhla diskuse o dalším nakládání s památkovým objektem, o jeho případné dokumentaci či návrhu na zrušení prohlášení za kulturní památku. ÚOP NPÚ HMP nebyl ani o připravované demolici informován, ani mu nebyly předány žádné podklady ve formě statických či dalších posudků, směřující k tak neodkladné a urychlené demolici objektu kulturní památky. Územní odborné pracoviště NPÚ v hl. m. Praze považuje takto prováděné odstranění nemovité kulturní památky za neblahý precedent, zejména s ohledem k faktu, že majitelem objektu je Hlavní město Praha. ÚOP NPÚ HMP považuje záchranu podstaty stadionu za možnou a žádá o zastavení demolice a zahájení jednání k dalšímu nakládání s objektem stadionu.“

TRESTNÍ OZNÁMENÍ

Sdružení ANV podalo trestní oznámení na radní A. Udženiju. V něm stojí mimo jiné toto: „(...) v rozporu se zákonem iniciovala demolici kulturní památky, čímž vážně poškodila důležitý kulturní zájem, chráněný právním předpisem. A to zejména zákon o památkové péči, který ukládá vlastníkovi kulturní památky povinnost na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením,“ Vojtěch Razima z ANV k tomu řekl: „Bud’ je naprosto nekompetentní, nebo je zaplacená. V obou případech

nemá na postu radní pro majetek co dělat.“ Vyzval proto primátora Bohuslava Svobodu (ODS), aby ji odvolal. Dále uvedl: „Existuje důvodné podezření, že je demolice nezákonná a byl spáchán trestný čin,“ dodal, že dle ANV nepředcházelo demolici zákonné rozhodnutí a rozhodla o ní Udženija. „ANV si myslí, že kvůli tomu dostala zaplacenou od MeridianSpa, která chce na místě postavit hotel,“ uvedl Razima. Udženija obvinění označila za naprosté nesmysly. „Zajímalo by mě, kdo financuje jeho proti mně, pár lidí by mě napadlo,“ poznamenala.²

POKUTY

Odbor památkové péče Magistrátu hl.m. Prahy udělil za špatný stav zimního stadionu na Štvanici dvě pokuty. Částku 150 tisíc Kč má zaplatit Magistrát Prahy, jakožto vlastník, který porušil svou povinnost se o památku starat. Ten se ale proti pokutě odvolal k Ministerstvu kultury. Sdružení ApeX CLUB (AC) dostalo pokutu 800 tisíc Kč. Dle Tomáše Doležala z AC je výrok o finančním postihu jeho sdružení směšný. „Soud prohlásil nájemní smlouvu mezi

Apex Club a Prahou za neplatnou. Navíc ve smlouvě nebyla zmínka o tom, že stadion je památkově chráněn a že bychom měli dodržovat památkovou péči. Tato odpovědnost je dle znění zákona o památkové péči vždy na vlastníkově, v tomto případě tedy na městě. Proti sankci se rozhodně odvoláme,“ reagoval Doležal.³

CO JE ZATÍM?

Komu chátrání a následná demolice zimního stadionu posloužili? Možným klíčem k této otázce může být smlouva uzavřená Magistrátem hl.m. Prahy se společností MeridianSpa. V roce 2000 (primátorem byl Jan Kasl) vypsal město výběrové řízení na firmu, která by ostrov Štvanice zregenerovala. Za to jí měla být pronajata na 88 let menší část ostrova, kde stojí i stadion. A MeridianSpa nabídla, že si na regeneraci vydělá tím, že na místě stadionu postaví moderní sportovní a relaxační centrum, včetně hotelu, za 900 milionů Kč. Na místě měly být i podzemní garáže se 187 místy.⁴ Radní Prahy tedy uzavřeli smlouvu, v níž souhlasí s demolicí stadionu, který v té době ještě nebyl Národní památkou, nicméně se jí stal ještě v témže roce. Zbourání památky v dobrém stavu by nemohlo být ospravedlnováno. Nechat památku zchátrat, poté na místo vyslat magistrátního statika, který zkonstatuje, že hrozí zřícení konstrukce a stavba bezprostředně ohrožuje zdraví a životy osob, je pro magistrát asi elegantnější řešení. A vina, ta se dá svěst na nájemce, ApeX CLUB (AC) a smlouva s MeridianSpa, která má Štvanici pronajatou na dalších 78 let za o Kč se konečně může naplňovat. Firma AC tvrdí, že magistrátu od začátku šlo o zbourání Štvanice. Dle Tomáše Doležala město nechalo stadion 13 let chátrat s tím, že se o něj má starat jen pronajímatel. Prahu o peníze a podporu prosil, ale nakonec dostal výpověď. „Magistrát jsme žádali

o peníze opakovaně, v dotačních řízeních, v grantových řízeních, ale ani jednou jsme neuspěli. Bylo nám i řečeno, že není zájem tuhle památku rekonstruovat.“⁵

MAGISTRÁT COUVÁ?

Pražská radní Udženija oznámila, že navrhne obnovení stadionu, ve kterém by se vybudovala síň slávy českého hokeje a ledních sportů. Hodlá prý usilovat o ukončení smlouvy s firmou MeridianSpa. Primátor Bohuslav Svoboda, pro ČT24 řekl: „Majetek převezmeme zpátky do svého vlastnictví a péče.“ MeridianSpa se však vyjádřila o magistrátních slibech občanům takto: „V této chvíli platí smlouva, kluziště tam být nemůže, protože to je záplavová oblast,“ řekl Martin Kodeš, člen představenstva MeridianSpa.

MERIDIANSIPA – VAZBA NA POLITIKY

MeridianSpa je německá firma, která po Evropě staví a provozuje sportovně rekreační zařízení. V roce 1999 byla založena společnost MeridianSpa Štvanice s.r.o.. Její valná hromada rozhodla o změně právní formy na akciovou společnost s akciemi na majitele (jak neobvyklé) v roce 2008. Právě v témže roce, kdy dostává ApeX CLUB (AC) od magistrátu výpověď. Základním jménem jsou 2 miliony Kč a počet akcií je 10. V roce 2000 informoval server idnes.cz o vypsání soutěže na oživení ostrova Štvanice, kterou tato firma vyhrála. Dva další účastníci soutěže, ji zpochybňovali. Jednou z nich byla i AC: „Podali jsme proti výsledku námitku, kterou nám ale městští úředníci neuznali. (...) Všechno bylo podivné. Například o soutěži jsme se dozvěděli tak, že geodeti začali na Štvanici vyměřovat pro německou firmu pozemky. Soutěž ještě přitom nebyla vyhlášena a oni už věděli i to, co si město na ostrově představuje. Na rozhodnutí doplatí jen a jen Pražané, protože to, co se na Štvanici připravuje, rozhodně

není pro ně finančně přístupné.“ Vedoucí odboru obchodních aktivit magistrátu Václav Pátek tvrdil, že nemuseli postupovat podle zákona o veřejných zakázkách: „Tento zákon by pro nás platil v případě, že by město vydávalo peníze. Ale protože tady přijímáme peníze, tak se nás netýká.“ Radní zřejmě ví, jak na to.

J&T

V představenstvu firmy MeridianSpa jsou Dušan Palcr, Martin Kodeš a Markéta Kudrlová. Každý z nich figuruje i v dalších společnostech, také s tajnými akciemi na majitele. Palcr a Kodeš také pracují pro vlivnou finanční společnost J&T. Palcr má i 10% podíl. J&T má vazbu na politiky ODS, na jejich příbuzné a známé, včetně Romana Janouška. Dala půjčku také firmě Petra Hulínského (ČSSD), který byl od r. 1998 členem bezpečnostního výboru magistrátu a od r. 2002 byl náměstkem primátora. I s Martinem Romanem, šéfem ČEZu, lobbyistou Dalíkem, Milanem Urbanem (ČSSD) a dalšími, se Palcr a Kodeš objevili na známých fotkách ze společné dovolené na Sardinii. J&T dokonce získala od Ministerstva práce a sociálních věcí (pod vedením P. Nečase) v r. 2008, podíl v Pražské energetice (PRE). Vyměnilo 14,2% akcií PRE, za 0,38% akcií ČEZu. Zde je vidět, jak soukromníci vydělávají a různé spekulují s dříve státními firmami, za pomoci politiků. Z činnosti J&T, ještě můžeme zmínit bankovní služby, banky u nás a na Slovensku, ve Švýcarsku, v Rusku, v daňovém ráji na Barbadosu, či téměř 20 investičních fondů registrovaných na Kajmanských ostrovech.⁶ J&T se zabývá také realitním trhem, vlastní hotely, fotbalovou Spartu, ocelárnu Slovakia Steel Mills., financuje, či má podíl také v TV JOJ, v Unipetrolu, Energetickém a průmyslovém holdingu. Vlastnila i TV Z1.

Co bude dál s pozemkem, na kterém stával zimní stadion, se ukáže časem. Luxusní

sportovní a relaxační areál, hotel, bruslení, dostupné pro běžného jedince, či kluby a muzeum hokeje a ledních sportů? Někdo už to asi ví a ostatní lidé musí počkat, co z toho se na tomto místě uskuteční. Jisté je to, že Národní kulturní památka byla ponechána magistrátem, který ji měl ze zákona zpravovat na pospas chátrání a byla zdemolována. Další z kulturních památek, součást koloritu Prahy, byla srovnána se zemí.

➔ Dana Hladíková

¹ www.kverulant.org

² www.zpravy.ihned.cz

³ www.prazsky.denik.cz

⁴ www.zpravy.idnes.cz

⁵ www.ct24.cz

⁶ www.jtfg.com (stránky J&T)

<http://kverulant.org/stvanice.html>
http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/908961
<http://www.archiweb.cz/news.php?type=&action=show&id=10221>
<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-52003230-mesto-nechalo-zchatrat-pamatkove-chrany-stadion-stvanici-trest-ale-nehrozi>
http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/899499
<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/monitor-medii/>
<http://www.ct24.cz/regionalni/125564-co-dal-se-stvanici-bude-tam-skutecne-hotel/>
<http://www.tvpraha7.cz/?q=node/408>
http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/dovolena-s-cezem/j-t-dalik-a-spicky-ods-stari-dobri-znami_132478.html – o J a T a ODS
<http://www.pre.cz/pre/o-spolecnosti/tiskovy-servis/napsali-o-nas/archiv/ministerstvo-uz-vymenilo-svuj-podil-v-pre-za-akcie-cez.html> – o J a T, Pre a ministerstvu
http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kauzy/policie-setri-trestni-oznameni-naradni-kvuli-bourani-stvanice_205522.html
<http://www.1-zpravy.cz/co-dal-se-stvanici-bude-tam-skutecne-hotel-29052011-1900-836204/> Ve smlouvě s Meridien Spa, není ani slovo o bruslení, či muzeu hokeje. (www.kverulant.cz)
<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&type=1&id=10241>
http://prazsky.denik.cz/zpravy_region/za-stvanici-dostala-pokutu-praha-i-najemce20110607.html
<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-52003230-mesto-nechalo-zchatrat-stadion-stvanici-zachrante-co-se-da-volaji-pamatkari>
<http://zpravy.ihned.cz/c1-52007920-pamatkar-ondrej-sefcu-pece-o-stadion-stvanice-byla-ze-strany-prahy-mizerna>

NESMRTELNÝ DUCH VZPOURY

Z DOMOVA:

Od posledních voleb uplynul právě rok. Co se za tu dobu stalo? Možná jsme svědky nového začátku, při němž se mění samotné parametry toho, co je politika.

Během dvaceti polistopadových let se nenápadně proměnilo vnímání politických pojmů. Známe pedagogy na vysokých školách, kterým v devadesátých letech při vyslovení slova odbory nebo stávka naskakovala husí kůže. Patřili k intelektuálnímu proletariátu, který s nadprůměrným vzděláním žije za podprůměrnou mzdu, protože chce dělat vědu nebo učit. Vyrovnávali se s tím tak, že sami sebe přesvědčili, že se musí sebeobětovat. Píšu záměrně o této skupině lidí, neboť na ní se ukazuje mnoho věcí. Samotné vzdělání a přemýšlení ještě není zárukou toho, že člověk pochopí svou sociální pozici a odhalí triky správců dnešního systému. Dá se tu použít Adornův termín polochápavost. Ten znamená, že samotné získávání informací nestačí. Pokud nejsou spojené s tím hlavním, s chápavostí, jsou nám celkem k ničemu, protože z nich nevyčteme to důležité, základní kontury situace, v níž se nacházíme.

Ale platí to jen částečně. Adorno měl za to, že polochápavost je cosi jako osudová kletba, kterou jen tak někdo neodčaruje. Polochápavost podle něho není předstupněm chápavosti, nýbrž jejím smrtelným nepřitelem. Jenže to všechno psal v dobách sociálního státu. Vypadalo to tak, že různá vychýlení z rovnováhy jsou jen dočasná klopýtnutí a sociálně demokratické mechanismy nakonec zabrání přílišné polarizaci společnosti. Polochápaní nebudou okolnostmi tlačeni k tomu, aby pochopili.

Od posledních voleb uplynul právě rok. Co se za tu dobu stalo? Jak vidíme na rostoucích protestech proti vládě, a zvláště na včerejší stávce, u mnohých politická chápavost již procitla. Včerejší stávka se dá považovat za jakýsi neformální reparát loňských voleb. Kdekteřmu voliči pravicových stran během roku spadly šupiny z očí a dnes podporuje protesty proti vládě. Konstruktéři protiodborových kampaní musejí být zaskočení tím, že osvědčená taktika přestává účinkovat. Deník Blesk zveřejnil čísla mobilů odborových předáků, aby jim to rozhoření občané vytmavili, ale oni jim vyjadřovali sympatie. Navzdory médiím a pravicovým odborníkům začíná mnoho lidí chápat, že to je všechno jinak.

Mezi politickou polochápavostí a chápavostí ovšem není plynulý přechod, nýbrž svého druhu zlom. Proč mnozí dnešní oponenti vlády před rokem tuto vládu volili? Tehdy ještě účinkovala běžná manipulativní metoda: předložit obrazy místo argumentů. Voliči se pak rozhodují podle série mediálních obrazů, jako je obraz Paroubka s bradavicí nebo obraz bankrotující České republiky. Tyto obrazy pak působí jako narkotikum. Mediální obrazy zablokuje myšlení a voliče uzamknou ve virtuálním prostoru. Jak jinak si vysvětlit, že tolik lidí uvěřilo takovým Věcem veřejným, že budou vyhánět politické dinosaury? V zoologii předpotopních zvířat jsou však nebezpečnější zvířata než dino-

sauři, například tyranosauři. Ironií je, že voliči Věcí veřejných po roce zjišťují, že se možná opravdu podařilo vyhnat dinosaury, ale místo nich začali vládnout tyranosauři. Mediální obrazy však pracovaly a tuto možnost zamaskovaly.

Co se tedy za ten rok stalo? Dá se to říct tak, že zeslábla moc mediálních obrazů a pravicových odborníků a zároveň zesílila chápavost české společnosti. Není to samozřejmě nic trvalého a při dalších volbách se chápavost možná opět rozplyne. Teď se však přes všechny mediální manipulace probouzí duch vzpoury.

Kdykoli se tento duch probudí, hledá něco víc, než je to, co je kolem něho, zavedené pojmy, hnutí, strany. Jak je vidět na protestech ve Španělsku nebo Řecku, žádná politická strana jej nedokáže uspokojit. Totéž možná nastane i u nás. I kdyby se ČSSD nějak pročistila, nakonec vyvolá zklamání. Její levo-středové zaměření ji znemožní, aby do sebe nasála ducha vzpoury. Ale problém je v tom, že duch vzpoury, který se začíná šířit Evropou, nepřijímá za svou žádnou politickou stranu, ani radikálně levicovou.

Možná jsme svědky nového začátku, při němž se mění samotné parametry toho, co je politika. Nyní bude záležet na tom, zdali se duch vzpoury jednou zhmotní v nějaké nové politické formě, která jej bude udržovat na živu.

→ Michal Hauser

AUTORIZOVANÍ INSPEKTOŘI

Z DOMOVA:

Přetiskujeme tiskovou zprávu ekologických hnutí, která se zabývá situací v České republice, která vznikla v důsledku pravomocí, které jsou od roku 2007 v rukou tzv. Autorizovaných inspektorů. Ti mají právo vydávat na místo staveních úřadů stavební povolení. Tato povolení jsou často v rozporu se zákonem. Tato situace a pravomoci Autorizovaných inspektorů nahrávají developerům, kteří chtějí stavět za každou cenu.

**SPOLEČNÁ TISKOVÁ ZPRÁVA:
NEZÁVISLÉ SOCIÁLNĚ EKOLOGICKÉ
HNUTÍ – NESEHNUTÍ, ARNIKA
A ZELENÝ KRUH ZE DNE
21. ČERVNA 2011**

Ministerstvo ví o zneužívání pravomocí autorizovanými inspektory

Jak dokazují nově získané materiály¹, Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) na základě desítek stížností občanů a neziskových organizací prošetřovalo autorizované inspektory a odhalilo řadu nezákonností v jejich práci. Přestože ministerstvo ví o nezákonném počínání autorizovaných inspektorů, odmítá danou situaci řešit, ačkoliv tuto povinnost mu ukládá stavební zákon. Autorizovaní inspektoři jsou soukromníci, kteří mají od roku 2007 právo vydávat místo stavebních úřadů stavební povolení na projekty, budovy či průmyslové objekty. V posledních letech se rychle množí případy, kdy inspektoři vydávají povolení na stavby, jejichž realizace je nezákonná, je např. v rozporu s územním plánem či ignoruje připomínky sousedů a dalších oprávněných osob.

V posledních letech se obce, občané i neziskové organizace potýkají čím dál častěji s problémem, který do českého právního řádu přinesl nový stavební zákon platný od roku 2007. Tento zákon umožnil privatizaci pravomocí stavebních úřadů a vytvořil institut tzv. autorizovaného inspektora. Tento inspektor má právo místo úřadu vydávat povolení ke stavbám – tzv. stavební certifikát. „Došlo de facto k privatizaci části státu a k legalizaci korupce. Dříve měla soudat stavby s právními předpisy posuzovat nezávislá státní instituce – stavební úřad. Jeho ovlivňování ze strany investorů a developerů pomocí peněz bylo jasnou korupcí, trestným činem. Dneska si developer zaplatí za vydání stavebního povolení inspektora, který je finančně závislý na otisknutí souhlasného razítka a udělá tedy k jeho vydání vše,“ kritizuje

novinku ve stavebním zákoně Milan Štefanec z NESEHNUTÍ.

Ustanovení o autorizovaných inspektorech bylo v posledních letech mnohokrát zneužito investory a developery, kteří věděli, že jejich stavební projekty odporují zákonu a přes státní stavební úřad by měly malou šanci projít. Díky podnětům od občanů a neziskových organizací ve věci autorizovaných inspektorů již mnohokrát rozhodovaly české soudy, vč. Nejvyššího správního soudu². Změnu části zákona o autorizovaných inspektorech si vytkl jako jednu ze svých osmi priorit³ i úřad Veřejného ochránce práv – ombudsmana, který se velmi kriticky staví⁴ ke zneužívání pravomocí inspektorů. Na základě certifikátů od inspektorů vyrůstají v ČR desítky staveb povolených v rozporu se zákonem (např. ZDE5, ZDE6 a ZDE7).

Ze zákona přísluší kontrolní funkce nad prací autorizovaných inspektorů Ministerstvu pro místní rozvoj ČR. Přestože na ministerstvu se za posledních několik let nahromadily desítky stížností od občanů a neziskových organizací dokladujících opakované zneužívání pravomocí autorizovanými inspektory a podnětů žádajících ministerstvo o zjednání nápravy, ministerstvo v rozporu se zákonem na dané podněty již skoro dva roky nereaguje (viz ZDE8 a ZDE9). A to přesto, že jeho vlastní šetření potvrzují, že stížnosti občanů i organizací jsou oprávněné.

Jak vyplývá ze statistiky šetření MMR autorizovaní inspektoři a inspektorky běžně vydávají povolení na stavby, u kterých to zákon neumožňuje, na stavby, které nemají územní rozhodnutí, či na stavby které jsou v rozporu s územním plánem. Stejně tak inspektoři a inspektorky opomíjí vyjádření sousedů a oprávněných účastníků řízení. „Je naprosto nepřijatelné, že ministerstvo na podněty k přezkumu certifikátů nijak roky nereaguje, když je to právě tento úřad, do jehož působnosti spadá dohled nad dodržováním zákona a nad činností

autorizovaných inspektorů. Zcela nedostatečná úprava bez jakýchkoliv jiných efektivních pojištění proti nezákonným postupům autorizovaných inspektorů přitom vyžadovala, aby se právě ministerstvo pro místní rozvoj této dozorové činnosti okamžitě zhostilo a nečinně nepřihlíželo. Ministerstvo však jako dozorový orgán selhalo.“ komentuje chování ministerstva pro místní rozvoj advokátka Sandra Podskalská. Selhání ministerstva začal v těchto dnech prošetřovat také úřad Veřejného ochránce práv.

Jako dokazuje protokol z šetření ministerstva pro místní rozvoj (ZDE11 protokol z prošetřování inspektora Milana Teigisera, který stojí za výstavbou mrakodrapů na Pankráci, povolením hobby marketu Bauhaus v Brně-Ivanovicích, či za likvidací borovicového háje kvůli výstavbě ubytoven v Brně-Líšni) přes prokázané protizákonnosti v práci inspektora, nebyla z jeho strany u většiny porušení zákona konstatována chyba a snaha v dalších případech postupovat v souladu se zákonem. „Zajímalo by mě, jaké další zákony by musel tento inspektor porušit, aby ministerstvo pro místní rozvoj splnilo svoji kontrolní roli a odebralo mu licenci.“ ptá se Milan Štefanec z NESEHNUTÍ.

„Současnou tristní situaci však bohužel neřeší ani připravovaná novelizace stavebního zákona. Autorizovaný inspektor například může dále opomíjet sousedy v okolí stavby, kteří by v případě řízení vedeného stavebním úřadem byli účastníky řízení se všemi z toho vyplývajícími právy. Ani po přijetí novely se v pozici souseda o povolovanou výstavbu vůbec nemusíte dozvědět a nemáte proto ani možnost uplatnit jakékoliv opravné prostředky,“ dodává právnička Petra Humlíčková legislativní koordinátorka Zeleného kruhu.

➔ NESEHNUTÍ, Arnika a Zelený kruh

INTERVIEW S MAKEDONSKÝM ROMEM

ZE ZAHRANIČÍ:

Koncem června se v Praze konalo setkání zástupců mezinárodní organizace Roma Education Fund. Využili jsme proto příležitosti a udělali jsme rozhovor s jejím dlouholetým členem Šemsi Šainovem. Šemsi Šainov je makedonský Rom, který několik let žil i v České republice.

1) Jak se jmenuje organizace, jejíž jste členem a co by jste o ní řekl?

Pracuji pro Romský vzdělávací fond (Roma Education Fund). To je mezinárodní organizace, která zahrnuje 14 zemí: v Maďarsku, v Rumunsku, Makedonii, Srbsku, Černé Hoře, Česku, Slovensku, Albánii, Bosny a Hercegoviny, Chorvatsku, Kosovu, Turecku a Srbsku. Zabýváme se přitom vzděláváním a integrací romských dětí a vyrovnáním rozdílů mezi romskými a neromskými dětmi.

2) Jak jsou na tom Romové ekonomicky ve srovnání s ostatním obyvatelstvem? Trpí větší nezaměstnaností než ostatní?

Nezaměstnanost Romů je větší. V Makedonii je obecně velmi vysoká nezaměstnanost – v současnosti je to 32%. Mezi Romy je nezaměstnanost podle oficiálních statistik kolem 60%. Ve skutečnosti je to ale 70 až 80 %.

3) Existuje nějaký druh práce, která by se dala označit jako „typická pro Romy“?

No, hodně těch Romů je sice nezaměstnaných. Ale to neznamena, že by nepracovali. Vlastně každý Rom někde neoficiálně pracuje. Jsou to především výkopové práce, sběr kartonů, plastů, ap. Hodně Romů také chodí do zahraničí – často třeba do Bulharska, nebo do Turecka – kde prodávají na stánkách na tržištích. Pak se zase vrací zpátky.

4) Vnímají ostatní lidé Romy jako hlavní příčinu kriminality?

V porovnání s Českem je to velký rozdíl. V Čechách si lidé myslí, že Romové jsou takoví lidé, kteří kradou, páchají kriminální činy, berou drogy ap. Ale to vůbec není pravda. Neříkám, že v Romské populaci není nikdo, kdo by dělal takové věci. Ale to není většina. Taková je jenom malá část romské populace.

5) Ano, a je tento předsudek rozšířen také v Makedonii?

Ne tolik jako v Čechách nebo na Slovensku. V Čechách a na Slovensku existuje rasismus – či anticiganismus, jak se to často říká. A rasismus je tu také institucionalizovaný. Nejsou to jen předsudky mezi lidmi, ale

rovněž státní instituce podporují rasismus. V Makedonii to tak není. V Makedonii jsou Romové uznáváni jako národnost.

6) Vyčítají lidé Romům „časté zneužívání sociálního systému“?

Já znám ten stereotyp, že Romové údajně nechtějí pracovat a jen berou sociální dávky. Ale když se podíváte, kdo všechno bere sociální dávky, tak to vůbec nejsou jen Romové. Vzhledem k tomu, že v Makedonii je 32% nezaměstnanost, tak Makedonci, či Albánci samozřejmě také využívají sociální dávky. Ale oproti Slovensku nebo Česku je to rozdíl. V Makedonii fungují sociální dávky na tom principu, že je každý může využívat jen čtyři roky. První rok je maximum 4000 denárů. To je asi 60 €. A co můžete dělat s 60 €? Vůbec nic. To není jako sociální dávky v Rakousku, v Německu nebo Španělsku, kde se dá ze sociálních dávek jakž takž vyžít. V Makedonii s 60 € samozřejmě vyžít nelze. To nestačí ani na zaplacení elektřiny. Navíc těch 60 €, to je maximum. Další rok to klesne na 30 €, pak na 20 € atd. To je samozřejmě směšné.

7) Ano. A ostatní lidé tedy neobviňují Romy ze zneužívání sociálních dávek?

Neobviňují. Vůbec ne. Protože s dávkami mají v Makedonii problém všichni. Ne jen Romové.

8) Zveličují politici a média problém zneužívání sociálních dávek?

V Makedonii mají jiné problémy. Romové nepředstavují příliš důležité téma. V Makedonii se spíše řeší integrace do Evropské Unie, problémy s Řeckem a ekonomická situace. Toto jsou tři hlavní problémy. A také politická situace, neboť asi před měsícem jsme měli volby. Teď už politická situace není tak důležitá, ale za to jsou zde ekonomické problémy. Když byla finanční krize, v Makedonii se utratilo 260 milionů \$ na sochu Alexandra Velikého – za takovou hloupost, když lidé nemají co jíst. Takže Romové opravdu nepatří mezi hlavní témata.

9) Má Makedonie problém se státním dluhem? A obviňují z něho média a politici chudé lidi za „přílišné čerpání sociálních dávek“?

No, vzhledem k tomu, že jsou zde ekonomické problémy a je vysoká nezaměstnanost, tak ve státním rozpočtu nejsou peníze. Vláda se proto všemožně snaží sociální dávky snížit. Např. do jednotlivých domácností přicházejí kontroly a řeknou třeba: „Aha, vy jste neza-

městnaný a přitom jste vydělal 5 €, takže od teď už dávky brát nemůžete.“ Takže sociální dávky se snižují. Ale není to správné. Jsou to lidé, kteří mají všechna kritéria k tomu, aby sociální dávky dostaly, ale protože v rozpočtu nejsou peníze, tak se dávky stále snižují. To se ale netýká jen Romů.

10) Dochází v Makedonii k postupné likvidaci sociálního státu?

Ano, přesně tak. Podobně jako v Čechách.

11) Existují v Makedonii „Romská Ghetta“ (např. městské čtvrti, kde žijí výhradně Romové)?

Existují. Ale v Makedonii máme také romskou samosprávu. Jsou tu třeba celá romská města s romskými starosty ap. To nikde jinde neexistuje. V Makedonii máme také třeba romské politické strany. V současnosti máme v parlamentu romské poslance a také ministra.

12) Žijí Romové spíše ve větších romských komunitách, nebo jsou ve společnosti spíše rozptýleni?

Ne všichni Romové žijí v Ghettu. Hodně Romů je integrovaných. Ale to je stejné jako v Čechách nebo na Slovensku. Akorát, že v Čechách se třeba Romům, kteří žijí v centru Prahy berou byty a dochází k jejich vystěhování. Takováto diskriminace ale v Makedonii ještě není.

13) Stále ještě někde žijí Romové kočovným způsobem života?

To už dávno ne. V podstatě všichni Romové v Makedonii mají byty. Je to také tím, že Romové se zde historicky usadili ještě dříve, než Makedonci.

14) Tvoří Romové v některých oblastech většinu?

Ano, jak jsem říkal jsou tu i romská města. Existují zde oblasti, kde je třeba 65 až 70% Romů, 12% Albánců ap.

15) Mluví Romové spíše romsky nebo makedonsky (či jinou řečí)?

Hodně Romů mluví jak romsky tak makedonsky. Řada z nich mluví také turecky. Protože v historii bylo mnoho Makedonců a Romů odvečeno do otroctví do Turecka.

16) Slyšel jsem, že v Makedonii existují také romské politické strany. Zajímalo by mne, co je to za typ strany. Převažuje levice či pravice?

No teď jsou romské strany v koalici

s VMR, která vyhráli volby. VMR (Vnatrešna Makedonska Revolucionerna Organizacija-Demokratska Partija za Makedonsko Nacionalno) je pravicová strana. Ale to neznamená, že mají stejný program. Oni mají v programu, že chtějí podporovat Romy. Vstupují tedy do koalice s různými stranami – s pravicovými i s levicovými.

17) Mají tyto politické strany vliv i mezi neromskou částí obyvatel?

Já si myslím, že ano. Nevím kolik to je. Protože mezi Romy také mají vliv VMR, socialisti ap. Ale přesně to nevím.

18) V Makedonii prý existují také romské televizní stanice či romské noviny a časopisy. Jak jsou v Makedonii oblíbené?

Ano, v Makedonii existují dvě soukromé romské televize a taky rozhlasová stanice. A to už asi 15 let. Noviny už tolik ne. Dříve zde byly romské noviny rozšířené, ale dnes už je to spíše ta televize.

19) Mohou se romské děti učit v romštině?

V Makedonii je uzákoněno, že se každý

může vzdělávat ve svém jazyce. Avšak co se týče romštiny, tak je to problém, protože např. neexistuje jednotná gramatika a není dost učebnic v romštině. Avšak jsou tady romské základní školy.

20) A jsou v Makedonii také střední a vysoké školy?

Ne, nejsou. Existují zde albánské university, ale romské ne. Ale my to ani nepodporujeme, protože studenti, kteří vystudují v romštině, pak mají problém najít zaměstnání. Podobný problém mají Albánci. A nejde jen o zaměstnání, ale ti lidé se pak mají problém domluvit třeba u doktora, ap. Navíc by bylo nesmírně obtížné to všechno zorganizovat.

21) Jak se vůči Romům choval minulý „komunistický“ režim?

Minulý režim v Československu se snažil integrovat Romy. Jiná věc ovšem je, jakým způsobem to dělal. Např. bral romské děti rodičům a umisťoval je do různých institucí. A to není dobrá věc, když se berou děti rodičům. Mnoho Romů přišlo do Čech ze Slovenska a neměli zde proto žádnou historii. Tady pak dostali byty. Jenže nemůžete nutit lidi,

kterí stovky let žili v horách, aby najednou žili v bytech. Takže to obyčejně skončilo tak, že za rok z těch bytů nic nezbylo. V Makedonii se nic takového nestalo. Romové zde mají dlouhou historii a za minulého režimu byly skutečně integrovány. Měli práci, každý Rom měl možnost se vzdělávat, ap. Ale dnes je nezaměstnanost opět velmi vysoká.

22) Jak se změnilo postavení Romů od pádu minulého režimu?

Za minulého režimu byla ekonomika na nižší úrovni než dnes, ale všichni lidé měli práci. Kdežto za kapitalismu je 10% či 15% lidí extrémně bohatých a střední třída zde již téměř neexistuje, takže ostatní lidé nemají téměř nic.

23) Dalo by se říci, že situace Romů se od pádu minulého režimu zhoršila?

No, každý systém má svá pozitiva a svá negativa. Pro někoho je současný režim lepší, protože může podnikat, pracovat v zahraničí ap. Pro někoho je horší. Nedá se to tak říci.

➔ Šemsi Šainov, otázky kladl Vítězslav Lamač

IMIGRACE

ZE ZAHRANIČÍ:

Imigrace představuje téma, o kterém se ve vyspělých zemích často mluví. A to především o problémech, které imigranti údajně způsobují. O přínosech, které přinášejí, se naopak téměř nemluví. Migrace lidí je však především složitý proces, který je generován logikou globálního kapitalismu.

DEFINICE

Dodnes napanuje jednotu v tom, koho vlastně máme za imigranta považovat. Obecně je za imigranta považován člověk, který žije v jiné zemi, než ve které se narodil. Spor se však vede o to, zda je imigrantem i člověk, který již získal občanství, či dítě imigrantů, které se narodilo již v nové zemi.

Budeme-li za imigranta považovat každého člověka, který se narodil v jiné zemi, než ve které žije, bude celkový počet imigrantů na planetě přibližně 190 milionů lidí. To je přibližně 3% světové populace. Z toho 62 milionů lidí se přestěhovalo ze zemí chudého jihu do zemí bohatého severu, 61 milionů lidí se přestěhovalo ze zemí chudého jihu do jiných zemí chudého jihu, 53 milionů lidí přešlo ze zemí severu do jiných zemí severu, 14 milionů lidí ze zemí severu do zemí chudého jihu.

Imigranty můžeme klasifikovat zhruba do pěti skupin:

Přistěhovalci – lidé, jež žijí v nových zemích nastalo. V USA tvoří 70% imigrantů, zatímco v Japonsku a v UK je to jen 1/3 imigrantů. Získat povolení k trvalému pobytu obvykle není snadné. Je nutné mít v zemi příbuzné, mít dostatečnou kvalifikaci, či být dostatečně bohatý (např. máte-li majetek minimálně \$800 000 a alespoň \$400 000 chcete proinvestovat v USA, dostanete povolení k trvalému pobytu v USA bez problémů).

Dočasní pracovníci – lidé, jež přišli pracovat do nové země jen na přechodnou dobu. Nejvíce těchto imigrantů žije

v zemích Perského Zálivu. Např. v Kuwaitu pracuje na 400 000 služebných – převážně ze Srí Lanky a Indie.

Profesionálové – jsou to vysoce vzdělaní a kvalifikovaní pracovníci. Většina vyspělých zemí má těchto lidí nedostatek a snaží se jich do své země přilákat co nejvíce v rámci politiky, která je známa jako „lov mozků.“ Získat povolení k pobytu je proto v tomto případě velmi snadné. USA např. těmto lidem poskytují speciální víza – tzv. H-1B. Do USA každoročně přichází na 65 000 profesionálů.

Ilegální imigranti – lidé, jež jsou na území nového státu bez povolení. Ti sem buďto mohli být propašováni, nebo povolení k pobytu z nějakého důvodu ztratili (nepodařilo se jim prodloužit vízum ap.) Nejvíce je jich v USA – 11 milionů (asi 6 milionů z nich pochází z Mexika). V Evropě tvoří ilegální imigranti kolem 1% celkové populace.

Uprchlíci – lidé, jež byly v zemích svého původu pronásledovány z důvodu rasy, pohlaví, náboženského přesvědčení ap. Teoreticky by měli mít nárok na udělení azylu. Žádosti o azyl je poměrně málo, avšak severské státy zveličují problém zneužívání žádostí o azyl a jeho podmínky stále zpřísňují.

PŘÍČINY EMIGRACE

Globální kapitalistická ekonomika (a zvláště její neoliberalní forma) stále prohlubuje ekonomické rozdíly mezi vyspělými a chudými zeměmi. Např. americký průmyslový dělník dostává za stejnou práci 4-krát více než mexický dělník, americký zemědělský dělník dostává 30-krát více než mexický zemědělský dělník. Pracovník, který v Polsku dostává \$250 za měsíc, dostane za stejnou práci v Německu \$800 – \$900. Práci, za niž člověk v Číně dostane \$2 za den, může vykonávat v Jižní Koreji za \$50 za den.

Již to je určitým stimulem pro to, aby lidé z chudých zemí odcházeli hledat lepší živobytí do bohatších zemí. To se děje navzdory tomu, že imigranti v řadě vyspělých zemí dostávají mnohem méně peněz, než kolik za stejnou práci dostává domácí obyvatelstvo. Např. v Jižní Koreji dostávají imigranti z Tchajwanu, Číny a Pákistánu – oficiálně zaměstnaní ve veřejném sektoru – méně než polovinu příjmu zdejších občanů. Je to však stále více, než kolik by dostali v zemích svého původu.

Pravidlo, že lidé se stěhují z chudých zemí do bohatších, však neplatí vždy. Např. ze země Côte d'Ivoire, která je jednou z nejchudších zemí na světě (HDP je zde \$1,6 na osobu za den), neodchází téměř nikdo. Naopak z Norska, které je jednou z nejbohatších zemí na světě, odchází více lidí, než

kolik do něho přichází. V procesu migrace je důležitá snadnost dopravy. Tam, kde je lepší dopravní spojení, bývá také vyšší míra migrace. To vysvětluje rozsáhlou migraci z Mexika do USA, z Polska do Německa ap. Avšak i zde jsou výjimky. Proč např. tolik lidí emigruje z Filipín, které jsou velmi izolovány od ostatního světa a proč Řekové neemigrují do Západní Evropy, když k tomu mají výbornou příležitost.

Možnost vydělávat více však jen zřídka kdy vede k masové emigraci. To, co především nutí lidi emigrovat, je bída. To můžeme ilustrovat na celé řadě historických příkladů. Např. z Itálie a Španělska odcházely v 60. a 70. letech miliony lidí do Francie a Západního Německa. Poté, co se v Itálii a ve Španělsku trochu zvýšili platy, se tato emigrace takřka úplně zastavila – a to i přes to, že rozdíl v platech mezi těmito zeměmi se nijak nezmenšil. Stejně tak to bylo s Jižní Koreou a dalšími zeměmi. Z historické zkušenosti vidíme, že drtivá většina lidí vždy dává přednost práci ve své zemi, i když je to velmi nevýhodné. Pro volbu emigrace je rozhodující spíše absolutní velikost výdělku, než rozdíl ve výdělcích mezi jednotlivými zeměmi.

Avšak úplně nejdůležitější příčinou emigrace je proces kapitalistické industrializace, během kterého jsou v konkurenčním boji vytlačováni řemeslníci továrnami a rolníci velkostatků. Probíhá tak masová proletarizace především venkovských mas, kdy jsou rolníci nuceni hromadně opouštět venkov a hledat práci ve městech. Evropa si tímto procesem prošla v 19. století, kdy v letech 1846 – 1890 odešlo z Evropy do USA asi 17 milionů lidí. Tento proces se nyní opakuje v rozvojových zemích, avšak daleko radikálněji. V rozvojových zemích se každoročně přestěhuje z venkova do měst 30 milionů lidí. Poměr lidí žijících ve městech velmi rychle roste: V 60. letech to bylo 22% světové populace, roku 2005 to bylo

49%, dnes je to přes 50%. Tato urbanizace se projevuje také růstem měst, která rostou nejrychleji právě v rozvojových zemích. Zatímco obyvatelstvo Londýna narostlo za posledních 130 let z 1 milionu na 8 milionů, Mexico City narostlo za pouhých 50 let z 1 milionu na 15 milionů. Typické rozvojové město pak má centrum s nejluxusnějšími budovami, které je obklopeno rozsáhlým předměstím tvořeným těmi nejhoršími slamy. Kapitalistická ekonomika však ve své prvotní fázi nedovede vstřebat všechnu pracovní sílu, kterou vytváří a produkuje tak masovou nezaměstnanost. Miliony lidí, kteří nenajdou práci ve městech, jsou pak nuceni odcházet do ciziny. Když např. roku 1994 vstoupilo Mexiko do NAFTA, byly mexičtí rolníci nuceni konkurovat vysoce mechanizovanému a štedře dotovanému americkému zemědělství USA a Kanady. Jen za rok 1996 opustilo Mexiko kolem 750 000 lidí.

Kromě toho musí uprchnout každoročně 12 milionů lidí v důsledku válek a přírodních katastrof. Další 10 milionů lidí přichází o svůj domov v důsledku stavby přehrad a průmyslových objektů na obydlených plochách.

IMIGRACE

Průmysl vyspělých zemí dokáže využít většinu své pracovní síly a ta se proto stává, ve srovnání s chudými zeměmi, mnohem cennější. V dobách ekonomické prosperity dochází ve vyspělých zemích k nedostatku pracovní síly a imigranti jsou zde vítáni. V době krize vzniká naopak relativní nadbytek pracovní síly a státy přijímají různá restriktivní proti-imigrantská opatření.

Poválečná Evropa v 50. a 60. letech prožívala veliký boom. Přestože začala být v tuto dobu masově využívána práce vdáných žen a přestože se mnoho pracovních sil uvolnilo z venkova, trpěl průmysl stále nedostatkem pracovních sil. Do Západ-

ního Německa proto přicházeli miliony lidí z Itálie, Jugoslávie a z Turecka. Do Francie se valily imigranti ze Španělska, z Tuniska, Alžírsko. Ve Velké Británii pracovalo mnoho Indů, ap.

V 70. letech nastala krize a poptávka po pracovních silách v Evropě rapidně klesla. Místo toho se začaly rychle rozvíjet státy Perského Zálivu. Ty tehdy vyčerpaly pracovní sílu z okolních arabských zemí a začaly využívat dělníky z Indie a ostatních asijských zemí.

Koncem 80. let se hlavní ekonomický rozvoj přesunul do Jihovýchodní Asie – do Hong Kongu, Singapuru, Tchajwanu, Jižní Koreji, ap. Z těchto zemí během 60. a 70. let odešly miliony lidí na Střední Východ. Od poloviny 80. let se emigrace zastavila a od počátku 90. let začali tyto země naopak mnoho imigrantů přijímat. Korea např. hojně využívá práce imigrantů z Číny (je zde asi 2 miliony etnických Korejců) a z Filipín.

VYBÍRÁNÍ CÍLŮ

Do vyspělých zemí velmi často přicházejí lidé z jejich dřívějších kolonií či závislých zemí. To se dá vysvětlit tím, že koloniální velmocí již od dob 1. světové války využívaly pracovní sílu ze svých kolonií. Francie od 1. světové války využívala dělníky ze Severní Afriky, UK zase z Karibiku a Indie, USA od 1. poloviny 20. století rekrutovaly dělníky z Mexika.

Tím samy koloniální velmocí iniciovaly vznik národnostních menšin na svém území, které pak poskytovaly podporu dalším imigrantům ze své vlasti. Většina imigrantů totiž volí za svůj cíl tu zemi, ve které mají příbuzné či známé. Ti pak slouží jako hlavní zdroj informací o nové zemi. Než se nově přichází imigrant osamostatní a najde si práci a byt, je obvykle odkázán na pomoc těch, kteří to již absolvovali.

V tomto procesu však hrají velkou roli také příbuzenské vztahy. Ve většině asijských zemích, kde nikdy neexistoval žádný sociální stát, fungují mnohem pevnější vazby mezi širším příbuzenstvem. To se pak projevuje v tom, že se imigranti z Asie dokáží vzájemně silně podporovat.

USA praktikovaly až do roku 1965 rasistickou regulaci imigrace, kdy 70% víz bylo dáno občanům UK, Irska a Německa, 1% bylo pro celou Afriku a 2% pro celou Asii. Po roce 1965, kdy od této politiky bylo upuštěno, začali v rozporu s očekáváním převažovat imigranti z Vietnamu, Kambodži, Laosu, Filipín, Koreji ap.

AGENTURY PRO IMIGRANTY

Imigrace byla zprvu spontánním jevem. Brzy však mnohé státy zjistily, že poskytovat levnou pracovní sílu vyspě-

lým zemím může být výnosná záležitost a začaly zřizovat státní agentury, jež zprostředkovávají cestu za prací. Člověk je pak k této agentuře uvázan a po dlouhá léta ji musí za její služby platit. Takovouto státní institucí bývala např. Korea's Overseas Development Corporation. Dodnes toto praktikuje Vietnam, jenž zprostředkovává cesty do Východní Evropy. Podobně tak i Filipíny, které dokonce zřizují bankovní systém pro Filipínce v zahraničí a snaží se tak využít jejich úspory.

S nástupem neoliberalismu se této funkce chopily soukromé firmy. Na Tchajwanu například musí člověk zaplatit agentuře \$5000 za zprostředkování pracovního místa v zahraničí. Tyto agentury jsou známy svou bezcitností. Když např. indonéská dívka, která byla vyslána jako služka do Indonésie, byla propuštěna a vrátila se domů, agentura ji zajala a za její propuštění požadovala \$450. Její matce se podařilo sehnat jen \$150, avšak agentura to odmítla.

PAŠOVÁNÍ

Prísna proti-imigrantská opatření nutí mnoho lidí využívat velmi nebezpečné způsoby jak se do nové země dostat. Pašování lidí např. vzkvétá na mexicko-americké hranici. Využívá se zde plavby přes Rio Grande v provizorních plavidlech, prolézání kanalizačním potrubím, přecházení přes poušť ap. Každoročně umírá dehydratací či utopením kolem 400 Mexičanů. Americká vláda na to reaguje budováním rozsáhlého systému „virtuální zdi“ – systém nočních světél, termovizí, rychlých vozidel, helikoptér ap. Systém má vyjít na \$30 miliard.

Časté je také pašování lidí z Karibiku do USA. Např. z Dominikánské Republiky se lidé přeplavují na Porto Rico, odkud se s falešnými doklady dostanou do USA. Lidé často podnikají téměř sebevražedné výpravy přes moře na rybářských loďkách a provizorních plavidlech. Každoročně se desítky lidí utopí nebo jsou sežráni žraloky kvůli ztroskotání, či proto, že je pašeráci shodí do moře, aby nebyly zadrženy přísnými proti-imigrantskými hlídkami. Podobným způsobem překonávají Maročané zrádný Gibraltarský průliv a lidé z Albánie a Chorvatska jaderské moře.

Na světě existují i vysoce propracované řetězce imigrace, které umožňují přepravit člověka např. z Indie přes Moskvu, Kubu, Ekvádor, Mexiko až do USA (za \$20 000). Podobně je možné přepravit člověka z Číny do USA (\$60 000), do UK (\$45 000), do Japonska či Východní Evropy (\$12 000). Často však dochází např. k tomu, že jsou imigranti ponecháni v půli cesty. Dochází také mnohdy k různým neštěstím – např.

roku 2000 se v UK otrávil 58 Číňanů výfukovými plyny v nákladním prostoru nákladáku. Lidé, migrující z Asie do Japonska, obvykle využívají vysoce kvalitních padělaných dokladů z Bangkoku.

OBCHOD S LIDMI

Ve 20. století byly poměrně běžné případy únosů lidí, kteří byly následně prodáváni jako otroci. Prosluli tím zejména gangy ze Shanghaje, které často unášeli čínské rolníky, jež sem přicházeli prodávat zeleninu. Dnes je tento obchod kvůli velkému přebytku pracovních sil již vzácný. Je však jedno speciální odvětví, ve kterém stále vzkvétá. Tím je obchod s ženami a dívkami.

Na světě je každoročně uneseno 800 000 lidí, z čehož 80% tvoří dívky a ženy – z více než 50% ještě děti. Nejrozsáhlejší je tento obchod v Thajsku, Kambodži, Laosu, Barmě, Vietnamu a z jižních provincií Číny – Junnan a Guangxi. Je zde každoročně uneseno 200 až 250 tisíc dívek, které jsou z 60% prodávány do velkých měst a zbytek do jiných zemí. Dívky jsou buďto uneseny, častěji jsou však oklamány soukromými agenturami, nabízejícími práci v zahraničí. Mnohdy jsou dívky také prodány chudými rodiči. Dívky jsou pak týráním, drogami a úplatky nuceny vykonávat sexuální služby, čemuž většina z nich podlehne. Je třeba dodat také to, že dívky většinu vydělaných peněz posílají svým rodičům, sourozencům a chudým příbuzným.

Nucená práce se nijak nevy-myká logice kapitalismu. Pokud trh vytváří poptávku po zboží, či službách, které nikdo nechce dobrovolně vykonávat, je námezdní práce nahrazena prací nucenou.

PRÁCE PRO IMIGRANTY

Výrobní proces vyžaduje vykonávat různé práce, z nichž některé jsou fyzicky snadné a jsou vykonávány v čistém, nehluchém, bezpečném a příjemném prostředí – např. práce v kanceláři, práce v klimatizovaných halách ap. Jiné práce jsou naopak fyzicky těžké a jsou vykonávány v hlučném, špinavém, zapáchajícím, nebezpečném prostředí často v mrazu či horku. Tyto špatné práce obvykle nevyžadují větší kvalifikaci a jsou proto obvykle špatně placené. Oba druhy prací je však nutno vykonávat.

Je logické, že všichni lidé chtějí dělat tu dobrou práci. Protože domácí obyvatelstvo má lepší zázemí (mladí dělníci jsou např. často podporováni rodiči), je v tomto boji o dobrou práci úspěšnější. Imigranti naopak vděčně přijmou každou práci, která se jim naskytá. Vytvářejí se tak specifické druhy práce, jež jsou pro imigranty typické.

Příkladem toho je např. práce ve stavebním průmyslu. Další typickou prací pro imigranty je zemědělství, což je dáno tím, že některé práce nelze dobře mechanizovat. Např. sběr jahod v Kalifornii (asi 1/4 světové produkce jahod) vyžaduje asi 2000 pracovních hodin na akr. Tuto práci dělají výhradně imigranti. Kolem 80% kávy v Dominikánské Republice je sbíráno Haitany. Čínští dělníci z Madžurie sklízají vodní melouny v Rusku. Ovoce a zeleninu v jižním Španělsku sbírají především dělníci z Maroka. V západní Evropě jsou využíváni dělníci z východní Evropy, kteří často pracují 12 hodin denně a 7 dnů v týdnu.

Pro imigranty, především pro ženy, jsou typické práce chůvy, vychovatelky, či služby u bohatších lidí. Důležité jsou také práce uklízeček, řidičů, zahradníků ap.

Velmi důležité je také zdravotnictví. Např. v Británii je asi 38% všech doktorů tvořeno imigranty (25% z Indie). Velmi silná je poptávka po zdravotních sestrah.

Většina vyspělých zemí má dokonce určitou hierarchii, ve které nejméně oblíbené práce vykonávají lidé z nejméně oblíbených zemí. Např. v Nizozemsku mají nejvyšší pozici imigranti z nizozemských Antil (karibské ostrovy pod nizozemskou nadvládou), kteří mluví holandsky či anglicky a jsou poměrně dobře vzdělaní. Ti mají volný přístup do Nizozemska a vykonávají často stejné práce jako domácí obyvatelstvo. Horší, ale stále poměrně dobré postavení mají dělníci z Indonésie. Pod nimi jsou dělníci ze Surinamu (Jižní Amerika) a úplně nejnižší dělníci z Turecka a Maroka.

Ve vyspělých zemích se tak prohlubuje kastovní rasistický systém. Práce se dělí na „práci pro bílé“ a „práci pro černé.“

POSTAVENÍ IMIGRANTŮ

Kromě toho působí imigrace i jiným způsobem. Dělníci ve vyspělých zemích, kteří si již během minulých desetiletí vydobyli řadu práv a ústupků, jsou nahrazováni novými dělníky, na které se tyto výdobytky již nevztahují. Pracovní doba se opět může natáhnout, mzdy snížit a práva odstranit. To je nejvíce patrné na ilegálních imigrantech o kterých se mluví jako o podvodnících, kriminálních ap., ale ve skutečnosti jsou to bezprávní dělníci, jež jsou zcela vydáni na milost a nemilost zaměstnavateli, aniž by se před ním mohli bránit. Ilegální imigranti jsou obvykle tolerováni v době konjunktury a pronásledováni během krize.

Přestože se o imigrantech mluví jako o lidech, kteří „nám – vyspělým zemím“ cosi berou, ve skutečnosti je tomu právě naopak. Země s nejvyšší mírou imigrace – USA, Německo, Singapur ap. patří díky

levné práci k nejvyspělejšími zemím na světě.

Kromě ekonomických výhod slouží imigranti kapitalistům rovněž jako vhodný terč. Imigranti jsou médiem líčení jako lidé, kteří „nám“ berou práci, kteří zneužívají „nás“ sociální systém, kteří jsou příčinou kriminality, kteří zavinili krizi ap. Nejchudší a nejvíce vykořisťováni lidé s nejmenšími právy jsou tedy příčinou všech problémů kapitalistické společnosti!

Že jsou tato obvinění falešná je nasnadě. O práci nás nepřipravují imigranti, ale zaměstnavatel, který zneužívá jejich krizi a zároveň je využívá jako zbraň proti nám. Imigranti navíc v řadě případů umožňují provozovat průmysl, jenž by se bez jejich levné pracovní síly nikdy na trhu neudržel a tím vytvářejí pracovní místa i pro „bílé.“ Tvrzení o zneužívání sociálních služeb jednoduše odporuje statistikám, kteří nic takového nepotvrzují (to však nebrání vládám, aby vydávali zákony, jež omezují právo dětí imigrantů na bezplatnou školní docházku, na lékařskou péči ap.). Kriminalita je vždy nejvyšší u nejchudších lidí a nemá nic společného s národností nebo zemí původu.

KLESAJÍCÍ PORODNOST

Výše popsaný proces vytváření kast je urychlován také tím, že původního obyvatelstva ve vyspělých zemích rychle ubývá (To je způsobeno především diskriminací žen, kterým děti překážejí v kariéře). Média často straší s tím, že vymírající evropská civilizace bude nahrazena méněcennými národy (hrozba islamizace evropy), jejichž porodnost je mnohem vyšší než naše. Ve skutečnosti imigranti přebírají styl života lidí v „hostitelských zemích.“ Například u alžírských žen ve Francii je index porod-

nosti jen 3,7 zatímco v Alžírsku je to 5,9. U marockých žen ve Francii je tento index 4,5 zatímco v Maroku 6,2. Tento jev je tak výrazný, že např. turecké ženy ve Švédsku mají vyšší porodnost než turecké ženy v Německu. Příčina je zřejmá – porodnost švédských žen je vyšší než porodnost německých žen. Imigranti však také představují životně důležitý přísun mladých lidí do stárnoucí populace.

Abychom mohli bojovat proti kapitalismu, je pro nás mimořádně důležité bojovat proti rasismu a budovat co nejuzší spojení lidí všech národností, jež budou společně bojovat proti útlaču.

DOPADY EMIGRACE NA CHUDÉ ZEMĚ

Odliv obyčejných lidí obvykle problémem není. Horší je však úbytek vysoce vzdělaných lidí, kteří hromadně odcházejí do zahraničí a chudé země tak financují vzdělávání pracovníků bohatých zemí. Mnoho zemí to proto řeší zaváděním školného. Některé země, jako třeba Indie, záměrně produkují přebytek odborníků, jimiž zásobují ostatní země. Vydělávají pak na školném.

Většina emigrantů posílají domů finanční částky a podporují tak své chudé rodiny doma. Tento příjem je velice významným finančním zdrojem pro mnoho chudých zemí. V řadě afrických zemí jsou tyto příjmy využívány jednoduše ke koupi potravin, či k vylepšení podmínek bydlení. Někde však slouží jako zdroj kapitálu k zakládání rodinných firem. Příspěvky od emigrantů tak umožňují alespoň nějaký rozvoj chudých zemí, který však nemusí vždy zlepšovat postavení chudých lidí.

➔ Vítězslav Lamač, podle knihy International migration (Peter Stalker)

ŘECKO: HLAVNÍ BOJOVÁ LINIE V EVROPĚ

ZE ZAHRANIČÍ:

Poslední červnový týden schválil řecký parlament velmi těsně nový úsporný balíček a to navzdory masovým stávkám a protestům. To znamená, že Řecko obdrží z evropských fondů dalších 12 miliard eur finanční pomoci. Avšak ratingová agentura Standard & Poor v tomto týdnu uvedla, že podle jejího mínění záchranný plán naprosto selhal. Jinými slovy, z pohledu bankéřů již Řecko zbankrotovalo. Pokud tento názor přijmou i ostatní, vyvolá to mohutnou vlnu chaosu napříč všemi trhy i v dalších zemích eurozóny.

Jak vláda ve snaze splatit dluhy pokračuje v drastických škrtech, situace obyčejných lidí se katastrofálně zhoršuje.

Proti úsporným opatřením se proto zdvihá mohutná vlna odporu. V úterý a ve středu v posledním červnovém týdnu vypukla v Řecku velká 48 hodinová generální stávka, která ukázala jak široká je opozice vůči těmto úsporným opatřením.

Vláda zareagovala tím, že poslala policii, aby zaútočila na davy lidí, shromážděných na náměstí Syntagma před parlamentem v Aténách.

„Rozsah útoku byl přitom pro mnoho lidí šokující,“ řekl Panos Garganas, redaktor novin Solidarita pracujících v Řecku.

„První den však policejní útok přesto neodradil lidi od toho, aby se na náměstí vrátili znovu. Druhý den, kdy v parlamentě probíhalo hlasování, proto policie zasáhla ještě brutálněji.

Používají obrovské množství slzného plynu. Policisté s obuškami na motocyklech útočí na lidi ve snaze vyhnat je z náměstí. Napadají také lidi v ulicích kolem náměstí, aby jim znemožnili přeskupit se a vrátit se na náměstí. Mnoho lidí bylo zraněno a bitvy probíhaly až do pozdního večera.“

Navzdory tomu všemu se však vláde nepodařilo lidi zastavit. Lidé se stále vraceli na náměstí, aby protestní shromáždění obnovili.

V neděli večer pak došlo k velkému veřejnému shromáždění, kde se debatovalo o dalším postupu.

OBKLÍČENÍ

„Vodárenští zaměstnanci v Soluni protestovali proti čtvrtletnímu jednání akcionářů firmy, jež se konalo den po generální stávce,“ říká Panos. „Obklíčili proto schůzi a jednání zastavili.

Elektrárenští pracovníci ukončili vlnu stávek teprve poté, co vláda slíbila, že si během privatizace ponechá 51 procent akcií. Místo

toho se bude snažit prodat některé elektrárny.“

Když odbory akci ukončily, tak prohlásily, že budou bojovat pokaždé, když bude vláda chtít něco privatizovat. „Právě tady se povedou další bitvy,“ říká Panos.

KVŮLI ŠKRTŮM A PRIVATIZACI

„Antikapitalistická levice, jejímž členem je i řecká Socialistická dělnická strana, vysvětluje, proč by okupace náměstí měly pokračovat,“ pokračuje Panos. „My říkáme, že okupace by měla fungovat jako organizační centrum pro každého, kdo bojuje proti realizaci úsporných opatření.

Shromáždění v Aténách také podpořilo antirasistický a antifašistický festival, plánovaný na neděli.

Většina lidí v Řecku má k policejním útokům velký odpor. Po generální stávce věnovala Solidarita pracujících tomuto tématu čtyři speciální stránky. Noviny pak byly distribuovány na pracoviště.

„Odezva byla fantastická,“ říká Panos. „Všichni se shodli, že minulým týdnem nic neskončilo, a že stávky budou rozhodně pokračovat. To znamená velkou oporu pro levice. Podle posledních průzkumů veřejného mínění by komunistická strana, Antikapitalistická levice a koalice SYRIZA získali ve volbách 22 procent.“

To je nejvíce od voleb do Evropského parlamentu v roce 1999, kdy stála levice v srdci masového hnutí proti válce v Srbsku.

Evropští představitelé nejsou přesvědčeni o tom, že vláda PASOKu úsporná opatření skutečně uskuteční.

To je důvod, proč další podíl finanční pomoci podmínili realizací úsporného programu. Tento požadavek byl také nakonec přijat až v posledním možném týdnu.

Řečtí pracující tak zůstávají v první linii boje za zastavení úsporných opatření, jež naši vládcí uvalují na evropské občany.

➔ Matthew Cookson, přeložil Vítěz-

AMAZONIE – DALŠÍ OHROŽENÍ

EKOLOGIE:

V Amazonii se chystá výstavba obří přehrady nazvané Belo Monte. Chystá se další kácení deštného pralesa a stěhování tamních obyvatel proti jejich vůli.

Touto další velkou hrozbou pro deštné pralesy se zabývá také Amazon Watch (AW), nezisková organizace založená v roce 1996 na ochranu deštných pralesů a za účelem prosazování práv původních obyvatel v Amazonii. Organizace také spolupracuje s domorodými a ekologickými organizacemi v kampaních za lidská práva, odpovědnosti podniků a zachování ekologických systémů Amazonie. Na jejich stránkách www.amazonwatch.org, můžete také shlédnout video o chystané přehradě, kde promlouvají obyvatelé oblasti, která má být zničena. Je zde také k dispozici petice proti Belo Monte, adresovaná Brazílské vládě, kterou můžete podepsat a podpořit i svým hlasem záchranu části Amazónie, místo deštných lesů a domorodých obyvatelů.

PŘEHRADA

Přehrada má být třetí největší na světě a je jednou z nekontroverznějších developerských projektů v Amazonii. Belo Monte má stát na řece Xingu ve státě Pará. ¹ V příštích dvou, až třech desetiletích, se v povodí Amazonky plánuje vybudování 146 velkých přehrad. ² Belo Monte bude, dle AW jednou z nejméně energeticky efektivních přehrad v dějinách Brazílie. V období sucha, které zde trvá 3 až 5 měsíců, bude produkovat jen 10% z 11 233 megawatt (MW) instalovaného výkonu. V průměru jen 4462 MW, po celý rok, či 39% její nominální kapacity. Aby byl zajištěn celoroční průtok vody, musela by vláda postavit sérii velkých přehrad na řece Xing a jejích přítocích, což by mělo těžké dopady na lesy a místní obyvatele.

VYUŽITÍ

Podle vlády bude elektřina z Belo Monte levně dodávat elektřinu brazilským domům. Ve skutečnosti, dle AW bude jen 70% energie z Belo Monte prodáváno k veřejné spotřebě. 30% již bylo prodáno státní elektrárenské společnosti Eletrobras, aby ji distribuovala neefektivní a energeticky náročné průmyslové těžbě, a dalším jiným účelům. Vláda má v plánu investovat 40 bilionů dolarů do rozšíření těžby v Amazonii v průběhu roku 2014. Silně dotovaná elektřina z Belo Monte a dalších plánovaných vodních přehrad v této oblasti pomůže rozšířit exportně orientovanou těžbu korporace Vale (zprivatizovaná společnost, druhá největší těžební

společnost na světě), která v dole Carajás těží železo a v dole Salobo těží měď. Dále elektřina pomůže dolu společnosti Alcoa (USA), která v oblasti Juriti těží bauxit a nadnárodní skupině Anglo American plc. v oblasti Jacaré, mimo jiné v těžbě niklu. Mezitím by brazilští občané nadále platili energii v nejvyšší tarifu v rozvojovém světě, výměnou za elektřinu zřejmě z nejméně efektivní přehrady v historii země.

ALTERNATIVY

Světový fond na ochranu přírody (World Wildlife Fund (WWF)), vydal v roce 2007 zprávu o tom, že Brazílie by mohla snížit očekávanou poptávku po elektřině o 40% do roku 2020, investováním do energetické účinnosti. Ušetřená energie by se rovnala 14ti vodním elektrárnám Belo Monte a vedla by k národním úsporám elektřiny v hodnotě až 33 miliard brazilského realu (brazilská měna označovaná BRL, či R\$), což je 19 miliard US\$. Vylepšení stávající hydroelektrické infrastruktury by přineslo navíc tisíce megawattů do energetických sítí, bez potřeby další přehrady. Prvním krokem by mělo být snížení překvapujícího množství energie ztracené při přenosu. Dále by se měli vyměnit energeticky náročné přístroje pro domácnosti a staré a selhávající generátory. Spíše, než investovat do velkých neefektivních přehrad, má Brazílie potenciál stát se globálním lídrem v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů, jako je např. solární energie a také by měla zachovat ekosystém Amazonie a drasticky snížit emise skleníkových plynů.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A LIDÉ

Aby bylo možné zásobovat elektrárnu komplexu přehrady Belo Monte, bude potřeba odklonit až 80% řeky Xingu, z jejího původního směru. To způsobí trvalé sucho řeky Big Band a přímo ovlivní oblasti Paquiçamba a Arara, což jsou území domorodců z kmenů Juruna a Arara. Aby se tento odklon uskutečnil, budou se muset vyhloubit 2 velké kanály široké 500 metrů a dlouhé 75 km, čímž se odkryje větší množství půdy, než bylo odstraněno při stavbě Panamského průplavu. Dva rezervoáry vody a kanály Belo Monte zaplaví 668 km², z toho 400 km² tvoří dnes prales. Vodní energie je představována, jako řešení pravidelných výpadků elektřiny v Brazílii a zároveň jako „čistý zdroj“, který nepřispívá ke globálním klimatickým změnám. Nicméně, Philip Fearnside z Národního Amazonského výzkumného institutu (Amazon Research Institute (INPA)) vypočetl, že v lesích zaplavených rezervoáry Belo Monte, se bude vytvářet obrovské množství metanu, skleníkového plynu, který je 25 krát účinnější než CO₂. Zaplavení území vyžene z domovů více, než 20 000 lidí z obcí Altamira a Vitoria do Xingu. Podle kritiků bude mít přehrada vliv až na 45 000 domorodých obyvatel, kteří jsou závislí na řece. Domorodí obyvatelé, chápáni jako překážka obchodních zájmů jsou obzvláště zranitelní. Mega projekty obvykle konfrontují domorodé obyvatele s nemocemi, ztrátou potravy a zdrojů čisté pitné vody, kulturní dezintegrací a s porušováním lidských práv nelegálních lesních dělníků, migrací pracovníků a s pozemkovými spekulanty.

EIA

Brazilský institut pro životní prostředí a obnovitelné přírodní zdroje (The Brazilian Institute of Environment and Renewable Natural Resources – IBAMA) prohlásil, že jsou nedostatečně posuzovány vlivy, které by mohli vypovídat o ekologické životaschopnosti projektu, z důvodu neuvedení údajů EIA (vyhodnocení vlivů na životní prostředí). Chyběla data o kvalitě vody, socioekonomické ukazatele, údaje o populaci ryb a chatrné plány na snížení přímých dopadů na čeledi říčních živočichů byli navrženy na poslední chvíli. I přes to, schválilo vedení IBAMA v únoru 2010 proces EIA a udělil přehradě prozatímní licenci a stanovil, že vybrané konsorcium bude sledovat dopady projektu v průběhu 6ti let, coby zkušební doby provozu. Tento postoj „počkáme a uvidíme“, však není cestou, jak zvládnout dopady třetí největší přehrady na světě na životní prostředí. Brazilská oficiální EIA na Belo Monte dostala tvrdou kritiku od domácích i zahraničních odborníků, přičemž všichni ví, že tato EIA stěží pokryje minimální množství informací požadovaných brazilskou legislativou. Na protest proti jejímu vydání, se dva zkušení technici IBAMA, Leozildo Tabajara da Silva Benjamin a Sebastião Custódia Pires, vzdali svých funkcí v roce 2009 s odkazem na tlak z vysokých politických míst, aby byl projekt schválen i přes zjevné nedostatky v EIA.¹⁴⁰ organizací a hnutí z Brazílie a po celém světě odsoudili rozhodovací proces při udělování licence pro životní prostředí přehradě v dopise Brazilskému prezidentu Luizovi Ináciovi Lula da Silva v roce 2010. (v současnosti je prezidentkou Brazílie Dilma Vana Rousseff)

ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI

Vláda tvrdí, že náležitá veřejná slyšení o dopadech Belo Monte s domorodými obyvateli se konala. Ministr životního prostředí Carlos Minc (stal se ministrem po rezignaci Mariny Silvy) tvrdí, že veřejná slyšení byla „pedagogická“. Dle AW však tato tvrzení nemohou být dále od pravdy. Čtyři veřejná slyšení se konala ve městech Altamira a Vitória do Xingu, destinace, kam se domorodí lidé, cestující lodí, plaví celé dny. Na těchto veřejných slyšeních bránili bezpečnostní síly vstupu zástupcům občanské společnosti, a několik dotazů, které byly položeny, byli zesměšňováni, a zástupci firmy Eletrobras na ně odpovídali vyhýbavě. Podle vedoucích představitelů z povodí řeky Xingu je jasné, že jejich právo na konzultaci projektu Belo Monte nebylo naplněno. José Carlos Arara z kmene Arara odsoudil tvrzení vlády, že on a další vedoucí představitelé se zúčastnili oficiálního setkání s vládou, podle zadání licenčního řízení. Má dokonce videozáznam, kde vládní úředníci uvádějí, že jejich

setkání v roce 2009 s lidmi z místních vedení byla jen neoficiální konzultace, a jasně slibují, že oficiální slyšení se bude konat.

PŘÍLEŽITOSTI

Belo Monte má přilákat 100 000 migrantů do této oblasti. Ale, až bude stavba vrcholit, bude jen 40 000 míst a z toho jen 2 000 lidí bude najmuto na delší dobu. Zbývající pracovníci se zřejmě zapojí do nelegální těžby dřeva, a chovu dobytka, což jsou dvě hlavní příčiny odlesňování v Amazonii. Noví přistěhovalci mohou být také příčinou sociálního napětí, coby konkurence jiných nezaměstnaných, při hledání práce. Mohou být vnímáni jako ti kteří se chtějí vetřít do domorodých území a ochraňovaných oblastí, které si domorodci vybudovali. Mezitím potřeby těch, kteří si zde najdou práci, posílí tlak na již dnes slabou infrastrukturu a sociální služby v největších městech. Pro chudé zemědělce při řece Xingu, nebude dočasné zaměstnání na stavbě Belo Monte patřičnou náhradou za ztrátu zemědělské půdy a zásobu loviště říčních ryb. Velké obavy jsou také z nepřímých a dlouhodobých dopadů Belo Monte, jako jsou rafinerie na výrobu kovů, hliníkárna, sojové plantáže, těžba dřeva, a další rozrůstající se těžba, pohlcující prostor.

FINANCE

Komplex přehrady Belo Monte bude zřejmě stát více než 17 miliard dolarů. Projekt byl vytvořen státní energetickou společností Eletronorte a byl financován převážně Brazilskou národní rozvojovou bankou (Brazilian National Development Bank (BNDES), která se veřejně přihlásila k financování až 80% nákladů projektu. Financování Belo Monte by znamenalo největší půjčku v historii této banky, která pro tuto příležitost nabízí nebyvalé úvěrové podmínky, jako úrok 4% na 30 let, což je výrazně nižší, než je návratnost kapitálu. Vláda také odčerpává peníze z Brazilských veřejných penzijních fondů a fondů, kde jsou pojištěni pracující, k financování výstavby konsorcia Norte energia.¹

TLAKY

Brazilská vláda se dle AW snaží prosadit vybudování přehrad za každou cenu. Kvůli velkým tlakům na udělení licence k vybudování přehrady odstoupil v lednu roku 2011 prezident životního prostředí brazilského institutu IBAMA, Abelardo Bayma Azevedo. Odmítl udělit definitivní licenci z důvodu ochrany životního prostředí. Azevedo řekl, že byl pod tlakem Ministerstva hornictví a energetiky. Jeho rezignace se podobá rezignaci, kterou v roce 2008 podala tehdejší brazilská ministryně životního prostředí Marina Silva. Také ona byla pod tlakem

kvůli rozšiřování přehrad a těžby v Amazonii.² Kromě nich také rezignovali další dva pracovníci z IBAMA (viz výše).

MOŽNOSTI PRÁVA

Brazilský federální generální prokurátor podal v roce 2010 dvě soudní žaloby proti institutu IBAMA, protože udělil prozatímní licenci aniž by reagoval na nedostatky v posudku na životní prostředí. Žaloba tvrdí, že chybějící data o jakosti vod porušují Rezoluci 357 Národní rady pro životní prostředí (National Environmental Council), a také byl porušen článek 176 Brazilské federální ústavy, který říká, že k využití vodního potenciálu na indiánských územích může dojít jen po předchozím plnění regulačních mechanismů. Kromě institutu IBAMA, se žaloba týkala také Národní agentury elektrické energie (Aneel), Národní domorodé nadace a společnosti Eletrobras. 20.dubna 2010 se konala aukce na výstavbu Belo Monte a také probíhali nabídky na odkup elektřiny, která by byla vyráběná. To vše probíhalo uprostřed protestů po celé Brazílii. Aukce se konala navzdory tomu, že soudy nařídili její zastavení. Soudce Antonio Carlos de Almeida Campelo pozastavil předběžné povolení, což zdůvodnil takto: „je stále prokázáno, jednoznačně, že Belo Monte bude využívat vodní potenciál oblastí obsazených domorodými lidmi, kteří by byli přímo dotčeni jeho výstavbou a rozvojem projektu.“ Těsně, před tím než aukce měla začít, bylo její pozastavení zrušeno. Avšak byl vydán třetí soudní příkaz, který jí zakazoval a ten byl dle AW v platnosti. „Vláda Luly (bývalý prezident Brazílie) jasně tlačí na soudy, aby schválili Belo Monte, i navzdory právům původních domorodých obyvatel a populaci řeky Xingu a naše životy jsou v sázce. I tak jsou ale lidé, kteří mají být poškozeni touto přehradou jednotní a odhodlaní tento projekt zastavit. My tento boj nevzdáme,“ řekla Sheyla Yakarepi Juruna z kmene lidí Juruna v tiskové zprávě. Vyzvala také předsedu odvolacího soudu Regionu 1, aby obhájil druhý soudní zákaz Belo Monte.² Aukce se konala elektronicky ze sídla Aneel v hlavním městě Brasília. Vyhrálo jí konsorcium Norte Energia, v němž je státní firma Eletrobrás, státní Companhia Hidro Elétrica do São Francisco (CHESF), Eletronorte a také několik soukromých společností. ³ V srpnu 2010 byly smlouvy podepsány. ⁴

PROTESTY

Původní plány na přehrazení Xingu zahrnovali 6 přehrad: Kararão, Babaquara, Jarina, Ipixuna, Iriri a Kokraimoro. Nicméně, když v roce 1989 domorodí obyvatelé Xingu odmítli přehradu a bránili řeku, změnila vláda svůj přístup: název Kararão (válečný pokřik v Kayapó) se změnil na “Belo Monte”,

název "Babaquara", na "Altamira", atd.. V květnu roku 2008 se konalo Druhé historické setkání na obranu Xingu (Second Historical Encounter in Defense of the Xingu). Na 5 dní se sešlo více, než 1000 brazilských amazonských indiánů a jejich spojenců k protestu proti několika vládou podporovaným projektům hydroelektrických přehrad na řece Xingu.⁵ Zde vláda oznámila, že bude udělována jen jedna licence, a to na na přehradní komplex Belo Monte. Ten tvoří ve skutečnosti tři přehrady, nicméně vláda ví, že vzhledem k nepříznivé situaci v období dešťů, bude přehrada ekonomicky výnosná, jen pokud se postaví více přehrad proti proudu. V dřívějších plánech byly čtyři vedlejší přehrady. Možné budoucí hráze proti proudu by ovlivnili původní území lidí z kmenů Kayapó, Araweté, Assuriní a Arara a způsobili rozsáhlé poškození lesů a rybolovu v celém regionu. 20.dubna 2010, když probíhala aukce na vybudování Belo Monte a na prodej elektřiny, konali se v Brazílii protesty. V hlavním městě Brasíliaablokovala Greenpeace spolu s domorodci hlavní vchod do budovy Národní agentury elektrické energie (Aneel). Skupiny původních obyvatel Brazílie, ekologické a sociální skupiny pořádali protesty v devíti městech osmi Brazilských států. Tisíce lidí, včetně původních obyvatel, Brazilského hnutí lidí postižených přehradou (Brazilian Movement of Dam-Affected People), Hnutí pracujících bezzemků (Landless Workers Movement) a dalších, protestovali ve městech Fortaleza, Florianópolis, Porto Alegre, Porto Velho, Belo Horizonte, Belem, Campina Grande, a v městě Altamira. Plně lodě domorodých lidí pluly na místo plánované přehrady, kde zřídili stálé vesnice k blokování výstavby. Ve městě Belém obsadilo 700 místních lidí kanceláře Eletronorte a u města Altamira blokovali pracující bezzemci silnici Trans Amazon.³

SOUČASNOST

V lednu roku 2011 schválil IBAMA vykácení lesa o rozloze 238 ha na místě, kde má stát vodní elektrárna Belo Monte. V únoru odevzdali delegáti domorodých skupin prezidentce Dilmah Rousseffové petici proti přehradě, kterou podepsalo půl milionu lidí. V dubnu získali odpůrci Belo Monte podporu v Meziamerické komisi pro lidská práva (Inter-American Commission on Human Rights – IACHR, je součástí Organizace Amerických států (OAS)), která v dopise adresovaném státu Brazílie oficiálně žádá: „okamžité pozastavení licenčního procesu pro projekt vodní elektrárny Belo Monte.“ Podle komise nezorganizovali brazilské orgány řádná slyšení pro lidi postižené přehradou. Ředitel Aneel, Nelson Hubner řekl: „domorodé komunity a další zástupci společnosti se

účastnili všech jednání. Všechny výkony byly přesně dodržovány, s přísností, které naše právní předpisy vyžadují.“ Vláda prohlásila, že práce budou pokračovat. Senát odmítl názor organizací a hlasoval pro odsouzení OAS. 20.května demonstrovali členové domorodých komunit Xingu v Sao Paulu před São Paulo Museum of Art. 1.června 2011 je veřejnost informována o konečném schválení výstavby Belo Monte, institutem IBAMA. 3.června lidé proti tomu protestují v Salvadoru a na 5. a 19.června jsou naplánovány protesty ve městech Salvador, Rio de Janeiro, Campo Grande a Sao Paulo a na programu mají kromě Belo Monte také schválení nového kontroverzního zákoníku o lesním hospodářství. 16.června 2011 doručují místní komunity a nevládní organizace petici, kde odsuzují brazilskou vládu a vyzývají IACHR aby vydala prohlášení o porušování lidských práv a vyzývají brazilskou vládu, aby zrušila projekt a nahradila škodu. V červnu si skupina lidí na Facebooku změnila ve svém profilu fotografie v reakci na tuto výzvu: „Změňte svůj obrázek fotografie profilu na fotografii domorodých lidí z Xingu. Zastavme Belo Monte. Sdílejte tuto zprávu. To je náš kmen. My všichni jsme domorodé národy!“⁶ „Je jasné, že brazilský soudní systém nechrání lidská práva v případě megaprojektů v oblasti infrastruktury, jako jsou Belo Monte, vzhledem k obrovským ekonomickým a politickým tlakům, často spojeným s korupcí,“ říká Antonia Melo, koordinátorka Xingu Forever živé hnutí (Movimento para Sempre Xingu Vivo). „Nemáme jinou možnost, než požádat o podporu IACHR.“ „Naše komunita je v ohrožení, a náčelníci jsou ti, kteří trpí nejvíce,“ uvedl José Carlos Arara, domorodý náčelník vesnice Arara v Big Bend oblasti Xingu. „Já jsem uvízl v mé vesnici a po výhrůžkách smrti už mé společenství neopustím.“ „Brazilská diplomacie je

ve vážném nebezpečí mezinárodní ostudy,“ říká Roberta Amanajás, právnička společnosti Pará na obranu lidských práv. „Agresivní reakce administrativy Rousseffové na IACHR, následovaná hlasováním Brazilského Senátu o odvolání OAS (...) je nebezpečné znamení.“ „Brazilská vládní pozice vůči Belo Monte je v rozporu s image, kterou se snaží vytvářet, coby regionálního vůdce a hosta konference o udržitelném rozvoji (Rio +20) v roce 2012,“ říká Astrid Puentes, Co-ředitel Meziamerické asociace pro ochranu a obranu životního prostředí (AIDA). „Doufáme, že vlády v tomto regionu přestanou podporovat environmentálně a sociálně škodlivé projekty, a místo toho budou hledat skutečně udržitelný rozvoj založený na úctě k lidským právům.“¹ Mezitím se rodiny z nejchudších oblastí Altamiri, které mají být zatopeny stěhují na městskou periferii. Tam se policisté podle některých zpráv již uchylují k násilí.

Povodí Xingu je domovem až čtyřikrát více biodiverzity, než je v celé Evropě. Projekt přehrady by vedl k zániku zhruba 10000 druhů plazů, ptáků a ryb. Od roku 2001 bylo podáno 11 soudních žalob.⁷

Každý rok se odlesňování Amazonie zvyšuje cca o 27%.

Petici proti stavbě přehrady Belo Monte můžete podepsat zde: <http://amazonwatch.org/take-action/stop-the-belo-monte-monster-dam>

➔ Dana Hladíková

¹ www.amazonwatch.org

² www.news.mongabay.com

³ www.ens-newswire.com

⁴ www.bbc.co.uk

⁵ www.internationalrivers.org

⁶ www.globalvoicesonline.org

⁷ www.guardian.co.uk

JOSÉ BOVÉ... VŠECHNO JE OTÁZKOU ROVNOVÁHY MEZI ČINY A SEBEREFLEXÍ.

EKOLOGIE:

JOSÉ BOVÉ

José Bové (1953-), vlastním jménem Joseph Bové, jedna z významných postav hnutí alter-globalismu, je členem mezinárodního rolnického hnutí Via Campesina, které spojuje více než 100 milionů malých a středních rolníků a domorodců po celém světě. José Bové je zároveň spoluzakladatelem francouzské zemědělské unie (La confédération paysanne). Obě tato hnutí spojuje snaha o prosazení udržitelného způsobu obhospodařování krajiny, vyrovnaní sociálních rozdílů mezi lidmi a otevřený nenásilný boj s politiky a nadnárodními korporacemi.

José Bové, původně zemědělec, chovající ovce v překrásné krajině (Plateau du Larzac) jihofrancouzských Cevennes, proslul díky několika silně medializovaným soudním sporům. Jeho „sociálně neposlušné“ akce proti Monsanto i jiným nadnárodním producentům GMO či řetězcům rychlého občerstvení vešly ve známost po celém světě. Byl několikrát uvězněn, poté co spolu s množstvím příznivců zničil rozsáhlá pole geneticky modifikované kukuřice, obilí a sóji. Za protest proti výstavbě Mc'Donaldu v Millau v roce 1999 byl odsouzen na tři měsíce nepodmíněně. Toto odsouzení zvedlo obrovskou vlnu protestů po celé Francii i mezi jeho příznivci po celém světě a přineslo José Bovému velkou popularitu. Některé radikálnější příznivce však ztratil po neúspěšné kandidatuře na prezidenta Francie. V současnosti vystupuje v roli prezidenta komise pro zemědělství a udržitelný rozvoj Evropské Unie.

JOSÉ BOVÉ... VŠECHNO JE OTÁZKOU ROVNOVÁHY MEZI ČINY A SEBEREFLEXÍ.

Rozhovor s Nathalie Calmé.

„Když se vracím do Larzacu, často se procházím krajinou a cítím, jak se znovu stávám součástí této země, jež mi připomíná, kdo jsem a odkud jsem vzešel“

Pane Bové, od dob, kdy jste pečoval o svá stáda na farmě v Larzaku a dneškem, se váš život hodně změnil: cestujete po celém světě, je vám zasvěcena řada dokumentárních filmů, vydáváte jeden z nejčtenějších ekologických časopisů, přitahujete davy obdivovatelů a jste znám dokonce i v těch nejzapadlejších vesnicích v Indii...Jak to všechno prožíváte?

Nepokládám to za metafyzický problém! (smích) Pravdou zůstává, že můj každodenní život se od základů změnil, i přesto se stále cítím být pouhým chovatelem ovcí. Během času se mi podařilo skloubit zemědělské aktivity se sociální angažovaností. V rámci jednoho jediného dne se tak mohu věnovat svým stádům a zároveň usilovat o společenské změny. Není to vždy snadné, ale díky lidem, kteří mě obklopují a nezištně pomáhají, se mi to daří. Před třemi lety jsem se stal putujícím vyslancem a obhájcem myšlenek, které jak doufám, pomáhají utlačovaným na celém světě. Od té doby je pro mě téměř nemožné trávit dostatek času na mé farmě, což je pro mě velmi frustrující. Myslím, že tato role prostředníka ještě nějakou dobu potrvá, možná i několik let, ale hned poté, věřím, se vrátím k životu, který jsem znal předtím. Celá tato zkušenost mě však velmi změnila. Hodně jsem se naučil.

Stejně jako Gandhi a Martin Luther King, povzbuzujete lidi k sociální neposlušnosti. Stal jste se bezpochyby v určitém slova smyslu vůdcem? Je pro vás těžké ubránit se pokušením, které sebou přináší moc?

Když mluvím na veřejnosti, odvolávám se pořád na rolnické hnutí. Mé vlastní postoje vždy korespondují s názory, na kterých se shodneme v rámci tohoto hnutí. Nevystupuji zde v roli jednotlivce. La Confédération Paysanne nepodléhá žádné hierarchii: neexistuje zde žádné soutěžení mezi jednotlivými alter-globalistickými hnutími ve vytváření lepší, jiné globalizace a jestliže by něco takového existovalo, nikdy bych se nestal toho součástí. Všichni pracují na základě vlastního porozumění skutečnosti. Nevím zda jsem přímo prostředníkem, ale cítím se být tím, kdo může předávat myšlenky hnutí.

Gandhi, kterého považujete za svůj vzor, měl období pochybností, novou energii pak čerpal z meditace u svého kolovrátku? Máte vy nějaký kolovrátek?

Když se vracím do Larzacu, často se procházím krajinou a cítím jak se znovu stávám součástí této země, jež mi připomíná, kdo jsem a odkud pocházím.

Co vám přineslo vaše putování?

Díky mým cestám mohu konstatovat, že čím dál více lidí na celém světě povstává... toto aktivní vědomí občanské společnosti je mojí velkou nadějí. Pokaždé když jsem v kontaktu s muži a ženami, v Africe či Jižní Ame-

rice nebo na jakémkoliv jiném světadíle, kteří mi podávají svědectví o tom, jak bojují, aby změnili své životy a ekonomické souvislosti, jež je určují, nemohu jen tak složit ruce do klína. Změna spočívá ve vytváření skutečné dynamiky. Vzájemná provázanost spiklenecktví, nadšení i empatie je opravdovým bohatstvím. To je to, co se mě hluboce dotýká. Naučil jsem se, že rozdílné kultury nejsou překážkou v úvahách o společné cestě. Je to opravdové učení tolerance a vzájemného soucitu. Naše hnutí se vytváří za pochodu... nikdo a priori neurčuje směr chůze. Určili jsme cíl a stačíme se za ním jít! Nejsme vojáci, ale bojovníci proti vykořisťování, politickému, ekonomickému a sociálnímu bezpráví. Zjišťujeme, že odpor proti ekonomické globalizaci přivádí každého k hledání vlastních kořenů, k tomu, aby načerpal z vlastní kultury a tradic, to co je univerzální pro všechny a tím jsme všichni společnými silami dospěli k fungující mezinárodní občanské společnosti.

A jaké jsou tyto univerzální kořeny?

Kultura, území... Skrz vnímání neuvěřitelné rozmanitosti světa by se měl každý ujistit o tom, že se svět nemůže konstruovat pouze podle ekonomických pravidel, ale podle univerzálního respektování práv všech bytostí. Tato práva by se měla stát univerzálním konceptem, podle něhož by se měly věci organizovat. A aktéři ekonomického trhu by se měli těmto pravidlům podřídit.

Pierre Rabbí, velký zemědělský reformátor a spisovatel, říká: „riskujeme, že se příliš často stavíme na stranu pravdy, ostatní jsou ti ničemové, kteří nás utlačují...velká shromáždění se organizují pod záminkou utlačování, na jedné straně jsou utlačovaní a na druhé utlačující. Ale jsem si jist, že na straně utlačovaných jsou také utlačující“ a dodává „V otázce globalizace, předkládáme nejprve problém utlačování...takže si uvědomujeme, že jsme všichni více či méně utlačující.“ Pane Bové, co říkáte na tuto myšlenku Pierra Rabbího?

Zcela souhlasím, že změna a boj nemá smysl, jestliže nejsme sami tímto bojem změněni a nejsme-li neustále schopni si uvědomovat okamžiky, ve kterých činíme násilí také my ostatní. Pohybujeme se neustále v rozporuplných situacích, před kterými se nemůžeme schovat. Například v této chvíli bych mohl velmi kritizovat technologie a zároveň s Vámi dělat rozhovor přes mobilní

telefon! První věcí je to rozpoznat... Nebezpečí ale spočívá v tom, když se nechám zcela zničit uvědoměním si toho, že v našich životech existují rozpory. Vše je otázkou rovnováhy mezi jednáním a sebereflexí. Někdy míváme tendenci se úplně uzavřít v naší práci a odstříhnout se tak od našich skutečných životů. Stejně tak se však můžeme od skutečnosti odstříhnout tím, že budeme veškerý čas věnovat pouhému sebezpozorování. Myslím, že je potřeba být k sobě upřímný a přiznat si tento fakt a spíše se snažit zaujmout postoj přiměřený k dosaženým našim cílům, který ale zároveň nechá našim oponentům dveře otevřené.

Co myslíte těmi otevřenými dveřmi?

Když hledáme jakékoliv řešení situace je třeba osobě, se kterou bojujeme, nechat ote-

vřený únikový východ. Řešením není vyloučit ostatní. Tato otázka se nabízí pokaždé, když se vrhneme do nějaké konkrétní akce- jako např. držíme-li protestní hladovku- je její výsledek a její důsledky skutečně představitelný a uskutečnitelný pro ostatní? Jinak vstoupíme do vyděračského vztahu, k němuž neexistují jiné možné alternativy. Právě zde se určují hranice nenásilného boje: na jedné straně hledisko odporu a síly, na druhé straně osobní účast, která by neměla vést k pronásledování. Nejsme zde abychom si hráli na mučedníky.

A vy máte se svými odpůrci soucit?

To není soucit, snažím se je pochopit. A tak o nich získávám mnohem komplexnější obraz, než mi mohou nabídnout oni sami.

To jsou otázky, která vás musí neustále zaměstnávat...?

Je to tak, pokaždé, když něco dělám, snažím se o tom přemýšlet: jaké budou důsledky těchto alternativních řešení a těchto činů?

Vlastností, kterou u lidí preferujete, je čestnost. Jít do vězení je pro vás hrdinský čin?

To ne, ale domnívám se, že má odpovědnost i mé konání není nikdy kolektivní nebo individuální. Je obojím zároveň. U tolika akcí, které provádíme, musí být každý schopen přimout společný závazek. To je to co činí nenasilný odpor tak specifickým. Každý je zároveň individuem a zároveň je součástí všeho.

To je vaše motto?

Ano: „svoboda ostatních rozšiřuje moji vlastní svobodu do nekonečna.“

→ Přeložila Silvie Punčochářová

ŠUMAVA – UPOZORŇOVAT MÁ SMYSL

EKOLOGIE:

Vedení Správy NP a CHKO Šumava se v červnu chystalo kácet stromy přímo v místech, kde se touto dobou líhnou kuřata kriticky ohroženého tetřeva hlušce. Toto místo je také stanovištěm silně ohroženého jeřábka lesního. Hnutí Duha (HD) a Česká společnost ornitologická (ČSO) k tomuto chystanému kroku vydala 12.června tiskovou zprávu a dopis adresovaný řediteli Správy NP a CHKO Šumava, Janu Stráskému, které přetiskujeme, abychom ukázali, co se ředitel NP Šumava, a jeho spolupracovníci, placení z daní občanů chystali provádět v tomto koutu naší vzácné přírody, o který mají povinnost pečovat.

Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) vydala omezení platící od 15. července, v němž vyžaduje, aby park při zásazích proti kůrovci volil odkornění stojících stromů, čímž by eliminoval hluk v této lokalitě, který způsobovaly motorové pily. ČIŽP na svých stránkách píše: „Omezení činnosti platí do 15. července 2011 a vztahuje se na rozšířené zásahové pásmo v I. zóně č. 132 (Smrčina), které bylo stanoveno dodatkem z května letošního roku k Dohodě o spolupráci mezi MŽP a Spolkovým ministerstvem Rakouské republiky... V současné době tetřev vyvádí mláďata a hrozí, že při vyrušení hlukem může dojít ke ztrátě mláďat a tím ke škodlivému zásahu do přirozeného vývoje jedinců tohoto zvláště chráněného druhu. K rušení hlukem dochází už samotnou přítomností člověka, zejména pak zvýšením hladiny hluku při použití motorové pily pro kácení, odvětvění a odkornění...

Termín do 15. července 2011 byl stanoven podle údajů o biologii tetřeva. Po uplynutí uvedené lhůty je vztah mezi matkou a kuřaty dostatečně upevněn, kuřata jsou relativně samostatná a schopná přeletu na krátké vzdálenosti.“ Tedy alespoň nějaká ochrana.

STRÁSKÝ A SPOL

Jana Stráského jmenoval dnes již bývalý ministr životního prostředí Tomáš Chalupa (ODS). Tento „všeuměl“, bývalý premiér, ministr dopravy a zdravotnictví dostal za úkol ochranu Šumavy před kůrovcem. Proti jeho jmenování byli ekologické organizace, jako např. Hnutí Duha. Jaromír Bláha, člen tohoto hnutí napsal na stránkách www.ekolist.cz článek, který se jmenováním Stráského zabývá. Píše v něm mimo jiné: „Motto: ‚Příroda je nepřítel, a proto se musí proti ní bojovat. Kdyby nebylo mých předků, kteří bojovali proti různým živočichům, tak bych tady nebyl.‘ Jan Stráský.“ A ředitelem NP Šumava se stává... odpůrce ochrany přírody Jan Stráský. Muž, kterého nasadila jihočeská ODS. Možná místo ODS by mělo být jiné slovo. Jan Stráský se stal ředitelem jihočeského krajského úřadu za hejtmana ODS Jana Zahradníka. Nyní je poradcem hejtmana ČSSD Jiřího Zimoly. Zaníceně vystupoval na předvolební tiskové konferenci Zemanovců, které v jižních Čechách vede bývalý plukovník generálního štábu Československé lidové armády Zdeněk Zbytek (Ano, ten co chtěl v devětaosmdesátém vyjet s tanky na Prahu.). Ono totiž v jihočeské krajské politice je od

dob oposmlouvy zvykem táhnout za jeden provaz. Na jeho konci je místostarosta Hluboké nad Vltavou, kmotr Pavel Dlouhý. Ještě plamenněji hovořil Jan Stráský o nutnosti kácet kůrovcem napadené stromy v Národním parku Šumava na akcích občanského sdružení Zachraňme Šumavu. To je sdružení, které dle svých prohlášení usiluje o „zelenou Šumavu“, tj. aby v národním parku nebyly suché stromy, bojovalo se s kůrovcem, a proto vede jakousi svatou válku proti národnímu parku. Jistě pouze shodou okolností má toto občanské sdružení sídlo na domácí adrese starosty Hluboké nad Vltavou a senátora ODS Tomáše Jirsy. S těžažskou akciovkou Lesy Hluboká to nemá vůbec žádnou spojitost, její neznámý vlastník totiž sídlí až v Lucembursku a „hlubocký kníže“ Pavel Dlouhý z ODS to v dozorcí radě dobře hlídá.

ZÁKON? ŽÁDNÁ PŘEKÁŽKA

V květnu odhalilo Hnutí Duha, že Stráský v NP Šumava používá otrávené lapáky s pesticidy a podala podnět k ČIŽP. Poté, co vyšlo najevo, že použití jedovatých pesticidů bylo nepovolené a v rozporu se zákonem, odvolal Stráský svého náměstka a vedoucího oddělení státní správy Tomáše Hlavatého. Stráský však potrestaný nebyl. „Chemický postřik nezabije pouze kůrovce, ale veškerý hmyz, který s ním přijde do kontaktu,“ řekl Jan Bláha z Hnutí Duha. Oběti se podle něj vždy stanou ve významném množství i druhy, které kůrovce požírají. Podle nich látka cypermethrin, kterou postřiky obsahují, patří ke skupině jedů,

kteří narušují i u živočichů funkce hormonů a imunitní systém. Zasažení cypermethrinem může zvýšit riziko neplodnosti (především samců, respektive mužů), spontánního potratu, vyvolat předčasný porod a způsobit vrozené abnormality plodu. Byly prokázány dokonce i karcinogenní účinky.

OSLAVA SE „ZAJÍMAVÝMI“ LIDMI

Vedení NP Šumava si v květnu vybralo pro oslavu 20. výročí založení parku čtyřhvězdičkový Parkhotel Tosch v Kaš-

perských horách. Majitelem hotelu je šumavský podnikatel František Talián, který na Šumavě vlastní rozsáhlé pozemky. Mezi nimi i parcely v místech, kde obce, podnikatelé a politici prosazují stavbu lanovky na Hraníčník přes vzácnou Šumavu. Na oslavě nechyběl ani tehdejší ministr Tomáš Chalupa. Talián byl spoluzakladatel iniciativy Zachraňme Šumavu, prosazující masivní kácení na Šumavě.

Na příkladu Šumavy vidíme, jak důležitou činnost vykonávají ekologické organi-

zace, jako je např. Hnutí Duha a další, ale i to, jak se lobbying za soukromé zájmy dá halit do „boje za zelenou Šumau.“ Je velice nutné, aby lidé nebyli jen pasivními pozorovateli, ale aby bděli a všímali si, co se kolem děje. Nebýt takovýchto lidí, kteří jsou v boji za ochranu životního prostředí aktivní, tak by si lidé jako je pan Stráský, různí podnikatelé a politici se svými soukromými zájmy na zbohatnutí, dělali, co chtěli.

➔ Dana Hladíková

ŠÉFOVÉ NÁRODNÍHO PARKU CHTĚJÍ KÁCET PŘÍMO MEZI LÍHNOUCÍMI SE KUŘATY VZÁCNÝCH TETŘEVŮ

EKOLOGIE:

Šéfové národního parku na Šumavě se chystají začít kácet v území ponechaných přírodě. Během několika dnů chtějí nechat vykácet stovky smrků v jednom z posledních horských pralesů – ačkoli mezi stromy určenými ke kácení se právě teď líhnou kuřata vzácných tetřevů, kteří tu mají jedno z posledních útočišť v České republice.

Česká společnost ornitologická a Hnutí DUHA v neděli varovaly ředitele parku, že ohrožování tetřevů – a případné kácení – by bylo ilegální a že by se opakovalo fiasko s nezákonným rozmístěním klád postříkaných pesticidy.

Vedení národního parku nechalo připravit k pokácení stovky stromů v pralese na Smrčině, který patří mezi nejvzácnější místa na Šumavě. Žije zde také jedna z hlavních populací tetřeva hlušce – legendárního pralesního ptáka o velikosti krocanu, který je státem klasifikován jako kriticky ohrožený vyhubením.

Ekologické organizace upozornily, že pokus o pokácení stovky stromů právě na Smrčině může souviset s developerskými projekty na výstavbu sjezdovek.

Ministerstvo životního prostředí uvádí, že tetřeví „populace na Šumavě je dnes jedinou reprodukčně schopnou populací v rámci České republiky“^[1]. Kuřata tetřevů se na Šumavě líhnou z vajec – v hnízdě, které bývá schováno na zemi mezi stromy – právě v době kolem 15. června^[2].

Kácení v místech, kde se vyskytují tetřevi, by bylo v rozporu se zákonem o ochraně přírody a krajiny a se dvěma evropskými směrnicemi. Aby zde mohl kdokoli kácet, musí dostat speciální výjimku, která mu umožní

nedodržovat zákon. Správa parku ji však prozatím nemá.

Prales na Smrčině leží v místech, na která se vztahuje kontroverzní dohoda s Rakouskem o zásazích proti kůrovci. Ale dohoda výslovně říká, že v první zóně se napadené smrky nebudou kácet, nýbrž vestoje zbavovat kůry, aby se prales neproměnil v pustou holinu.

Výjimkou by byl případ, kdyby správa parku neměla na zbavování kůry dostatečnou kapacitu.

Přesto se vedení parku chystá stromy protiprávně pokácet. Lezce, kteří stojící stromy zbavují kůry i kůrovce, se ani nepokusilo zajistit. Přitom dohoda byla podepsána už před měsícem a její obsah šéfové národního parku museli znát už dlouho předtím.

Navíc české zákony jsou dohodě nadřazené – národním zákonům jsou nadřazené pouze ty smlouvy, které ratifikovala Poslanecká sněmovna. Tudíž dohoda nic nemění na povinnosti získat speciální výjimku z pravidel, která chrání vzácné tetřevy i unikátní prales.

Zdeněk Vermouzek, ředitel České společnosti ornitologické, řekl:

„Kácení jakýchkoli stromů na jaře v době hnízdění je barbarstvím. Je neuvěřitelné, že správa národního parku, jejímž posláním je ochrana přírody a vymáhání zákona o ochraně přírody a krajiny, přichází opakovaně s ilegálními zásahy, které přírodu Šumavy likvidují. Věřme, že Česká inspekce životního prostředí bude v případě, že ke kácení skutečně dojde, postupovat podle zákona a neprodleně jej zastaví.“

Jaromír Bláha z Hnutí DUHA řekl:

„Vykácet zbytek pralesa na Smrčině by byla nenahraditelná škoda – ale udělat to právě ve chvíli, kdy se mezi stromy líhnou kuřátka tetřevů, to by byla dech beroucí bezohlednost. Kácení mezi hnízdicími tetřevy v první zóně národního parku by bylo ilegální. Pokud by tam ředitel Stráský a náměstek Mánek vyslali dřevorubce, zopakují si fiasko s nezákonným použitím chemie v národním parku.“

„Před veřejností to bude vypadat, jako by Jan Stráský bezohledné kácení v pralese na Smrčině nachystal jako zvláštní dárek k úterní návštěvě prezidenta Klause. Prezident před časem prohlásil, že bude první, kdo si sjezdovku na Smrčině sjede – ale dosud mu v tom bránila ochrana vzácné pralesní přírody.“

„Mezistátní smlouva s Rakouskem výslovně říká, že v těchto místech se smrky nebudou kácet, nýbrž zbavovat kůry na stojato, aby se prales neproměnil v pustou holinu a aby stojící kmeny chránily nově rostoucí stromky před extrémním horským počasím. Výjimka by mohla platit, kdyby správa parku neměla dostatečné kapacity – jenomže dohoda platí už měsíc a šéfové parku se lezce ani nepokusili zajistit.“

KONTAKT:

Zdeněk Vermouzek, Česká společnost ornitologická, telefon 773 380 285, e-mail: verm@birdlife.cz

Jaromír Bláha, Hnutí DUHA, telefon 731 463 929, e-mail: jaromir.blaha@hnutiduha.cz

^[1] www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokalita.php?cast=1804&akce=karta&id=1000040801

^[2] www.npsumava.cz/cz/3501/4292/clanek

STÁTNÍ KAPITALISMUS: MATERIÁLNÍ DĚDICTVÍ PO PŘEDŘÍJNOVÉ SPOLEČNOSTI

TEORIE:

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize Státní kapitalismus v Rusku.

V úvodu ke své **Kritice politické ekonomie** Marx stručně formuloval hlavní závěry historického materialismu. Píše:

„Žádná společenská formace nemůže zcela zmizet, dokud nebudou plně rozvinuty výrobní síly, pro něž je v této společenské formaci prostor. A nové, vyšší výrobní vztahy se nikdy neobjeví dříve, dokud pro ně, v lůně staré společnosti, nevyzrají materiální podmínky.“

Menševici tuto větu často citovali, aby dokázali, že kapitalismus v Rusku ještě není pro socialistickou revoluci vyzrálý, a že této fáze bude dosaženo až ve vzdálené budoucnosti. Tento jednoduchý závěr však přehlíží celou řadu faktorů, které určují, omezují či rozšiřují možnosti rozvoje výrobních sil.

Rozvoj v carském Rusku byl určen na jedné straně vztahy mezi třídami v samotném Rusku ale na straně druhé také závislostí Ruska na světovém kapitalismu. Tyto dva faktory se vzájemně dialekticky doplňovaly. Je nesmírně důležité si uvědomit, že vyspělé a zaostalé země se rozvíjejí současně vedle sebe a vzájemně se ovlivňují. Jedině na tomto základě je možné vysvětlit, proč se třídní boj rozvinul ve své nejhlubší a nejextrémnější podobě právě v tak zaostalé zemi jakou je Rusko. Stejným způsobem se dá vysvětlit i to, že

ruský proletariát za carismu byl soustředěn v obrovských podnicích v ještě větší míře než proletariát v USA.

Tyto jevy jsou ve skutečnosti důkazem vysoké úrovně společenské výroby, které dosáhla světová ekonomika. Světová ekonomika byla již tehdy plně vyzrálá pro nahrazení kapitalistických výrobních vztahů socialistickými. První světová válka, která urychlila pád carismu, sice nenásvědčovala nic o vysoké úrovni výrobních sil v jednotlivých válčících státech. Ukázala však, že již dozrály materiální podmínky pro socialistickou revoluci ve světovém měřítku. Série vojenských porážek, ve kterých ruská armáda utrpěla katastrofální ztráty, jasně ukázala průmyslovou a vojenskou zaostalost Ruska ve srovnání s vyspělým světem. Avšak skutečnost, že marxismus – plod syntézy francouzské teorie socialismu, anglické ekonomické teorie a německé filozofie – byl importován do Ruska, i když zde bylo dělnické hnutí ještě v plenkách, zase svědčí o duchovní provázanosti celého světa. Na druhé straně, skutečnost, že oportunismus a revizionismus zapustil v ruském dělnickém hnutí mnohem slabší kořeny, než v západních zemích, ukazuje na zaostalost Ruska ve světě vyzrálém pro socialismus. Charakterizovali ho: nízká životní úroveň dělníků

udržovaná na nízké úrovni přílivem rolníků migrujících do měst; skutečnost, že ruská buržoazie neměla zahraniční investice a nemohla využít část výsledných superzisků na podplacení vrstvy dělníků a na dočasné zlepšení podmínek mas jako celku (jak se to stalo na Západě); koncentrace dělníků v gigantických podnicích. Velmi důležitá zde byla také skutečnost, že ruská společnost se přibližovala k agrární revoluci. Rusko tak doslova sedělo na sudu střelného prachu.

Skutečnost, že se výrobní síly vyvíjejí v rámci národních i mezinárodních společenských vztahů a nikoliv ve vakuu, zcela vyvrací představy menševiků o tom, že se ruskému kapitalismu otevírají ohromné možnosti rozvoje. Právě naopak. Nepřerušené setrvávání ruského kapitalismu v konkrétních národních a mezinárodních vztazích, by naopak vedlo k ještě většímu zakonzervování feudálních poměrů. Zaostalé Rusko by se přeměnilo v kolonii nebo semi-kolonii západních velmocí. Zároveň by to znamenalo, že Rusko bude nadále bránit rozvoji národnostních menšin, které tvoří zhruba polovinu ruské populace.

Výše uvedený citát z **Kritiky politické ekonomie** platí pro světový systém, a nikoliv pro jednu samotnou zemi. Samotný fakt, že první proletářská revoluce vypukla v zaostalé zemi, je nejlepším důkazem zralosti světa pro socialistickou revoluci.

Jednou z fundamentálních příčin neřešitelných krizí moderního světa je skutečnost, že s pokračující mezinárodní dělbou práce se státní hranice staly příliš úzkým rámcem pro rozvoj výrobních sil. Pro zaostalou zemi jako je Rusko, představuje existence státních hranic nejen nepřekonatelnou překážku pro přísun materiální pomoci od vyspělých průmyslových zemí, ale vede rovněž ke zničujícím závodům ve zbrojení.

Až do Leninovi smrti nikdo z bolševické strany nenavrhl, že by Rusko mohlo vybudovat socialismus svými vlastními silami. Lenin sám neustále zdůrazňoval opak. „Ruská revoluce“ napsal dne 4. června 1918, „byla umožněna nikoli mimořádnými zásluhami ruského proletariátu, ale průběhem historických událostí. Z vůle historie se tento proletariát dočasně dostal do vedoucí pozice a na nějaký čas se stal předvojem světové revoluce.“ [1]

„V našem úsilí jsme vždy sázeli na mezinárodní revoluci a tak to také bylo nepochybně správné ... vždy jsme zdůrazňovali, ... že v jedné zemi není možné dosáhnout skutečné socialistické revoluce.“ [A]

Dokonce i Stalin, který později prosadil myšlenku „socialismu v jedné zemi“, řekl krátce po Leninově smrti: „Avšak svržení moci buržoazie a upevnění vlády proletariátu v jedné zemi stále ještě neznamená kompletní vítězství socialismu. Hlavního úkolu – organizace socialistické výroby – musíme ještě dosáhnout. Můžeme uspět a zajistit definitivní vítězství socialismu v jedné zemi bez společného úsilí proletářů ve vyspělých zemích? Z větší části určitě ne. Úsilí jedné země je dostatečné pro svržení buržoazie – to také dokazuje historie naší revoluce. Ale pro konečné vítězství socialismu a organizaci socialistické výroby úsilí jedné samotné země nestačí. A to zejména tehdy ne, když má tato země převážně agrární charakter. K tomuto cíli je zapotřebí úsilí proletářů alespoň několika vyspělých zemí.“ B. Je třeba zmínit, že stejnou internacionalistickou myšlenku vyslovil při mnoha příležitostech také Trockij.

Ruskou revoluci lze vysvětlit zákonem nerovnoměrného vývoje, který je jedním z aspektů provázaného světového vývoje. Tento zákon pak dává dvě možnosti vývoje. Za prvé, že ruská revoluce, která je sama plodem zrlosti světa pro socialismus, bude jen předeherou k sérii nových revolucí, které vypuknou ihned nebo během určitého časového intervalu po revoluci. Druhou možností však je, že kvůli nerovnoměrnosti se „určitý časový interval“ prodlouží na dlouhá léta a ruská revoluce tak zůstane izolovaná uprostřed nepřátelského kapitalistického světa. Před říjnem 1917 však nebylo možné zjistit, kterou cestu bude lidstvo následovat.

Pracujeme-li s obecnými úvahami, týkajícími se univerzálnosti světových dějin, musíme brát v úvahu také rozpory, jež tato univerzálnost zahrnuje – zákon nerovnoměrného vývoje. Historické zákonitosti mají takovou povahu, která umožňuje odhalit možné cesty historického vývoje, ale není možné zjistit, kterou z nich bude lidstvo skutečně následovat. Pouze ve zpětném pohledu můžeme dnes říci, že široce podporované sociálně demokratické strany umožnily zachování kapitalismu a zavinily porážku revoluci v západní a střední Evropě, jež následovaly bezprostředně po Říjnové revoluci.

Aby se výrobní síly mohly rozvinout, musel zmizet carský společenský řád. Avšak jaký společenský řád ho má nahradit? Pohlížíme-li na likvidaci společenského pořádku carského Ruska jako projev

vyzrállosti světa pro socialismus, pak se dá předpokládat, že se revoluce rozšíří, a že novým společenským řádem bude první fáze komunistické společnosti. Avšak jaký společenský řád se může v Rusku objevit, pokud se Říjnová revoluce nerozšíří? Abychom na tuto otázku odpověděli, je třeba nejprve analyzovat materiální dědictví, jež společnost zdědila po předříjnové společnosti.

Lidé nebudují nový svět z ničeho – od základu – jak mnozí věří. Nový svět je budován na základě historických vymožeností starého světa. V průběhu dějin lidé sami vytvářejí materiální podmínky pro novou společnost a žádná lidská mysl či vůle tento osud nemohou zvrátit. [2]

MATERIÁLNÍ DĚDICTVÍ Z CARSKÉHO OBDOBÍ

V roce 1913 se 80 procent ruské populace živilo zemědělstvím a pouze 10 procent bylo zaměstnáno v průmyslu, těžbě a dopravě. Tyto údaje již samy o sobě ukazují na velkou zaostalost Ruska. Ze všech evropských zemí ukazují podobnou skladbu obyvatelstva jen Jugoslávie, Turecko, Rumunsko a Bulharsko.

USA a země západní a střední Evropy měli již hluboko v 19. století mnohem vyšší procento obyvatel zaměstnaných v průmyslu, těžbě a dopravě, než Rusko v roce 1913. Ve Velké Británii v roce 1841 byl podíl obyvatel zaměstnaných v zemědělství, rybolovu a lesnictví 22,7%. Ve výrobě, stavebnictví, těžbě a dopravě bylo

zaměstnáno 47,3% obyvatel. Francie, která dalece zaostávala za Británií měla v roce 1837 v zemědělství 63 procent obyvatel. V roce 1866 to bylo 43 procent, zatímco v průmyslu pracovalo 38 procent obyvatel. V Německu roku 1800 pracovaly v zemědělství téměř dvě třetiny obyvatel. V roce 1852 to bylo 44,4 procenta, zatímco 40,9 procent pracovalo v průmyslu a řemesle. USA – původně zemědělská kolonie – měla roku 1780 v zemědělství, lesnictví a rybářství 72,3 procent obyvatel. Ve výrobě, stavebnictví a hornictví tehdy pracovalo 12,3 procent obyvatel. V roce 1850 byly tyto podíly 64,8 procent a 17,8 procent.

Statistiky národního důchodu jasně ukazují, jak chudé bylo materiální dědictví, které bolševici získali převzetím moci. Nejen ve srovnání se současnými rozvinutými kapitalistickými zeměmi, ale dokonce i ve srovnání s těmito zeměmi na samém počátku kapitalistického rozvoje.

Nejúplnějš a nejpřesnější výpočty, které máme k dispozici, jsou rozsáhlé a komplexní výpočty národního důchodu různých zemí z různých období, jež provedl ve své knize **Podmínky hospodářského rozvoje** Colin Clark (Londýn, 1940).

Clark odhaduje, že reálný příjem na osobu v Rusku roku 1913 dělal 306 mezinárodních jednotek (IUS). C.

Reálný příjem na osobu v některých vyspělých zemích je oproti tomu takovýto [viz. tabulka] :

➔ Tony Cliff, přeložil Vítězslav Lamač

Velká Británie		Francie		Německo		USA	
Rok	IUS	Rok			IUS	Rok	IUS
1688	372	1850–59			420	1850	787
1860–69	638	1860–69			632	1880	1,032
1904–10	999	1911			881	1900	1,388
1913	1,071					1917	1,562
						1929	1,636

MOR ANTIKOMUNISMU

TEORIE:

Antikomunismus má jeden zvláštní rys, jakousi nápodobu předmětu nenávisti. Ve svém boji s komunismem často postupuje tak, že se chová jako „komunismus“. To se ostatně nedávno ukázalo v některých reakcích na knihu Michala Pullmanna „Konec experimentu“.

Antikomunismus je pozoruhodná věc. Má politický dopad a přitom v zásadě nemá nic společného s realitou. Pracuje v něm to, co by se nejpřesněji dalo označit jako lacanovské fantasma. Je to představa vzpírající se reflexi, která poskytuje slast-strast (jouissance). Jeho mottem by v tomto případě mohlo být: Nemohu si pomoci, ale musím nenávidět komunismus a vše, co s ním souvisí. Zároveň mi cosi brání, abych se ptal, co to komunismus je. Touto překážkou je právě slast-strast, kterou mi přináší má nenávisť, lépe řečeno strach z toho, že bych o ni mohl přijít. Proto antikomunista o komunismu nediskutuje a nerozlišuje jeho vzájemně protikladné roviny, historickou realitu „komunistických režimů“ a komunismus jako projekt společnosti, kde vládne základní rovnost a svoboda všech.

Nenávisť podle lacanovské politizované psychoanalýzy není pouze jakási negativní emoce, již se někdo užívá, ale obsahuje také stopu slasti. Ta vyplývá už jenom z toho, že nenávisť třeba vůči Romům určitým způsobem organizuje naše vnímání reality. Je v tom jistá slast, když tu je skupina obyvatel, na kterou lze ukázat jako na zdroj potíží. Je to jistě větší slast, než se probírat nějakými ekonomickými analýzami. Slavoj Žižek proto považuje bujení fantasmat všeho druhu za jedno z největších nebezpečí dnešní doby. O fantasmatech hovoří jako o moru, na který je obtížné nalézt protilek.

Antikomunismus má v tom blízko k antisemitismu nebo současným formám rasismu. Utváří se na základě fantasmatu „komunismu“ jako svého druhu absolutního zla a pátrá po jeho dnešních výhoncích. Krystalicky čistý antikomunismus projevila jistá žena z lidu, která s vážnou tváří tvrdila, že za dnešní šíření rakoviny mohou komunisté, kteří nás kdysi krmili rakovinotvornými potravinami. Když na místo Žida nebo Roma dosadíme komunistu, uvědomíme si, kolik toho má antikomunismus společného s antisemitismem nebo rasismem.

Všechny tyto sociální patologie představují náhražkové formace, které působí jako elektrizace. Kdo jim propadne, je ve zvláštní křeči a nemůže se jich pustit. Nepomáhá

zde racionální argumentace jako třeba to, že komunisté přece nemohou znovu nastolit minulý režim nebo že komunismus není z definice totéž, co reálný socialismus. Tyto argumenty už začínají být obehnané, a přece na ně antikomunisté neslyší. Je to zkrátka stejné, jako chtít od antisemity, aby se zabýval argumenty o nesmyslnosti celosvětového židovského spiknutí. Dnešní opožděný antikomunismus můžeme přiřadit ke klasickým politickým morům dvacátého století. Otázka potom je, za jakých podmínek může zmizet nebo se stát okrajovou podivínskou záležitostí.

Antikomunismus má však jeden opravdu kuriózní rys, který by Adorno nazval jako nápodobu předmětu nenávisti. Ve svém boji s komunismem a jeho výhonky často postupuje tak, že se chová jako „komunismus“.

To se nedávno ukázalo v některých reakcích na knihu Michala Pullmanna Konec experimentu. Autor tu na základě archivního materiálu zkoumá charakter moci na konci minulého režimu. Je to především odborná historická práce, která však podkopává antikomunistický příběh o minulém režimu, v němž zlí komunisté zotročili společnost svobodných a racionálních jedinců.

Ale když si čteme reakci takového Jana Rejžka (Lidové noviny, 9. 6. 2011) nebo Jaro-

slava Kollera (tamtéž, 24. 6. 2011) připadáme si právě jako v „komunismu“, v němž se odborná nebo vůbec profesní způsobilost posuzovala vesměs podle toho, jaký má kdo původ. Člověka napadne, že Rejžek má tajnou zálibu v Rudém právu z dob honů na chartisty, když o Pullmannovi píše: „S životopisem, jaký má on, bych byl opatrnější. Jeho otec totiž sloužil v letech 1980-1986 v Moskvě v Radě vzájemné hospodářské pomoci (bylo by možná zajímavé zjistit, jak na tom byl se zpravodajskými službami) a hošík studoval dva ročníky základní školy tamtéž“.

Podobný tajný obdiv k postupům minulého režimu můžeme najít snad u všech antikomunistů. Rubem jejich horlení proti zločinům „komunismu“ je přehlížení nebo schvalování zločinů, jichž se dopouští současný řád. Tedy heslo, že jménem zachování daného řádu lze omluvit cokoli, které tak vadilo chartistům. O tomto „komunistickém“ jádru antikomunismu svědčí i to, že až na výjimky se z bývalých chartistů nestali antikomunisté.

V tom je nebezpečí antikomunismu. Svým bojem s komunismem jako „zločinným systémem“ a jeho výhonky pomáhá nastolit realitu, proti níž bojuje.

→ Michal Hauser, převzato z deníku Referendum

★ PROTI KAPITALISMU

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948–89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

★ ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhuje systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

★ SOLIDARITA

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy

kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

★ REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracujících tříd, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracujících tříd – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

KONEC SYSTÉMU

Řeknu to rovnou, hlavní otázka dneška zní: dá se současný systém, liberálně demokratický kapitalismus, reformovat, nebo už překročil jistou hranici a jeho reforma je neproveditelná? Reformou myslím to, že tento systém se tak řečeno znovu obnoví, jak napovídá latinské slovo „reformare“, opět se zformuje, oživí svou formu. Jinak řečeno, je tu jistý rámec, vymezený ústavou, institucemi a základními principy, jako jsou rovná práva a svobody pro všechny občany. Dále tu je pojem „repräsentace“: politická moc reprezentuje vůli občanů. Politické strany formulují a prosazují zájmy těch, kteří je zvolili.

Tento rámec se rozpadá. Jak napsal Václav Bělohradský, stírá se hranice mezi ustavenými pravidly a korupcí. Pravidla se upravují podle toho, jaké korupční tlaky na ně působí. Není to tak, že by pravidla mohla omezit korupční tlak, protože tato pravidla již jsou v mocenském prostoru korupce.

Nebo otázka politické repräsentace. Zvláště u levicových stran v celé Evropě vidíme, že chronicky zklamávají své voliče. Koho vlastně reprezentují, když ve své reálné politice plní agendu neo-liberalismu, v podobě občas mírné, občas tvrdé. V polistopadové historii to nakonec byla ČSSD, která v druhé polovině devadesátých let prosadila odstátnění bank a dokončila tím zavedení běžného neoliberálního modelu, který Klausova vláda zavést nedokázala nebo nechtěla.

Levicoví voliči jsou na tom hůře než pravíkoví, protože o své politické repräsentaci předem vědí, že bude repräsentovat někoho jiného. Politické repräsentování či zastupování se však vytrácí obecně. Jaké zastupování, když politické strany od okamžiku zvolení nemusejí skládat účty svým voličům a jednají podobně jako feudálové: žijí z daní občanů, ale rozhodují se, jako by občané byli poddaní. Občané mají právo demonstrovat nebo stávkovat, ale vláda to může ignorovat a nic se neděje.

Volby se podobají aktu, jímž se nevolí zastupitelé, nýbrž se potvrzuje moc těch, kteří již vládou. Mění se možná jednotlivé postavy nebo strany u moci, ale nemění se způsob vlády. Jak je

to s pluralitou politických stran, když všechny strany v základních otázkách jednají, jako by byly součástí jedné velké strany s různými frakcemi. Různé programy, různá hesla a politici, ale stejná reálná politika lišící se v detailech.

Tyto detaily samozřejmě mohou mít vliv na mnoho věcí. Třebaže v zemi, kde se šíří xenofobní nebo rasistické nálady, zůstane řeč o právech menšin pouhou rétorikou, tak už jenom to, že se tato agenda dostane do veřejného prostoru, mění se vnímání celé této otázky. Přinejmenším se tím nastolí hledisko, které čelí hledisku xenofobnímu a rasistickému.

Reálná politika demokratických stran, co se týká globálního kapitálu, světové chudoby, ekologické krize, je jednotná, pluralitní je v detailech, v dílčích krocích, o kterých všichni vědí, že to hlavní problémy nevyřeší (větrné elektrárny nebo jiné alternativní zdroje energie samy o sobě nezastaví globální ekologickou krizi). Pluralita politických stran se tak smrskává na pluralitu detailů. Pokud by se pluralita politických stran měla obnovit, musela by tu být aspoň jedna strana, která by v těchto základních věcech měla odlišnou reálnou politiku. Tuto stranu by však ostatní strany nazvaly nedomokratickou.

Co by muselo nastat, aby se tento systém reformoval, aby obnovil svou vlastní formu? Otázka, zda jej lze reformovat, je v naší situaci věcí víry. I když nevíme, jak konkrétně by tato reforma vypadala a která společenská síla by ji provedla, přesto věříme, že tento systém se vypořádá s vršícími se problémy.

Pak je to stejné, jako věřit v jiný systém. Nevíme sice, jak jej v reálné politice nastolit a jak by měl přesně vypadat, ale věříme, že jej nastolit lze. Lépe řečeno, k této víře máme stejné oprávnění jako ti, kteří věří v reformovatelnost dnešního systému. Není víra v jiný systém realističtější?

➔ Michael Hauser, převzato z Deníku Referendum; autor je předsedou Socialistického kruhu (SOK)

Předplatte si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč
(včetně poštovného – dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné
– chci si předplatitexemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

.....

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita,
Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz.
Info: 775 205 682

Přidejte se k SocSol

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách
☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

.....

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita,
Poste restante, 160 41 Praha 6.